

Nr 181.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1939 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för ordinarie tjänstemän vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I en den 3 mars 1939 dagtecknad proposition (nr 217) har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels besluta, att civila avlöningsreglementet skall äga tillämpning å ordinarie tjänstemän vid högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna, småskoleseminarierna, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, läroanstalterna för dövstumma, de tekniska läroverken samt navigationssskolorna;

dels godkänna ett av föredragande departementschefen förordat förslag till kungörelse angående ändrad lydelse av 54 § 9 och 10 mom. samt 56 § civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8);

dels godkänna det i bilagan 2 vid statsrådsprotokollet för den 3 mars 1939 innefattade förslaget till avlöningsbestämmelser för rektorer vid allmänna läroverk m. fl. statliga undervisningsanstalter;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i sagda statsrådsprotokoll angivits, förordna, på vad sätt de i nämnda bilaga innefattade bestämmelserna skola inordnas i civila avlöningsreglementet;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, vad angår ordinarie tjänstemän vid förut angivna undervisningsanstalter, utfärda erforderliga bestämmelser om övergången till civila avlöningsreglementet;

dels ock besluta, att barntillägg skola övergångsvis utgå till de ordinarie tjänstemännen vid här ifrågavarande undervisningsanstalter enligt av departementschefen förordade grunder.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *T. Caap* (I: 252) och den andra inom andra kammaren av herr *G. Arnemark m. fl.* (II: 392), däri hemställt, att riksdagen, i samband med behandlingen av propositionen nr 217, måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av sådana övergångsbestämmelser, varigenom extra-ordinarie lärare vid

befordran till ordinarie tjänst även efter den 1 juli 1939 under viss övergångstid måtte vid placering i löneklass få tillgodoräkna sig sin icke-ordinarie tjänstgöring före utgången av juni månad 1939 i enlighet med intill sagda tidpunkt gällande föreskrifter.

Genom Kungl. Maj:ts i propositionen nr 217 framställda förslag har under riksdagens prövning bragts *dels* frågan om inordnande under civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) av ordinarie lärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter, *dels ock* frågan om tillämpning av civila avlöningsreglementet å ordinarie vaktmästarpersonal vid nämnda läroanstalter.

I. Ordinarie lärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter.

Det för kommunikationsverken och allmänna civilförvaltningen hittills gällande lönesystemet utsträcktes genom beslut av 1937 och 1938 års riksdagar att gälla även för lärare m. fl. vid det statliga undervisningsväsendet — d. v. s. högre lärarinneseminarier, de allmänna läroverken, folk- och småskoleseminarierna, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, läroanstalterna för dövstumma, de tekniska läroverken samt navigationsskolorna — ävensom för folkskolinspektörer och nomadskolinspektören.

De avlöningsbestämmelser, som för närvarande gälla för de statsanställda ordinarie lärarna, finnas meddelade *dels* i avlöningsreglementet den 30 september 1937 (nr 873) för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende, *dels ock* i kungörelserna den 19 november 1937 (nr 875) och den 17 juni 1938 (nr 435) angående utsträckt tillämpning av berörda avlöningsreglemente. Därjämte hava utfärdats tilläggsbestämmelser till de nu nämnda avlöningsbestämmelserna, vilka återfinnas i kungörelserna den 3 december 1937 (nr 953), den 4 januari 1938 (nr 6) och den 17 juni 1938 (nr 436). För de befattningshavare vid det statliga undervisningsväsendet, som icke äro hänförliga till lärarpersonalen, ävensom för folkskolinspektörer och nomadskolinspektören gäller avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid allmänna civilförvaltningen (nr 451, jfr 1925: 270) med därtill hörande tilläggsbestämmelser. För sistnämnda personalgrupper hava särskilda tillämpningsföreskrifter meddelats genom kungörelserna den 30 juni 1937 (nr 725, ändrad 1938: 428) och den 17 juni 1938 (nr 425).

Det av 1938 års riksdag godkända civila avlöningsreglementet avser för närvarande, i vad angår till statens undervisningsväsende hörande institutioner, allenast vissa befattningshavare, som icke äro hänförliga till lärarpersonalen, jämte de nyssnämnda till folkskolinspektionen hörande befattningshavarna.

En inom finansdepartementet tillkallad *sakkunnig* har den 15 november 1938 avgivit förslag angående ändrade avlöningsbestämmelser för lärare vid

statens undervisningsväsende, föranledda av den av 1938 års riksdag beslutade löneregleringen för statliga befattningshavare vid nyreglerade verk.

Sakkunnigförslaget är uppgjort under den förutsättningen, att på det samma grundat förslag skall kunna föreläggas 1939 års riksdag, varefter de nya bestämmelserna skulle träda i kraft den 1 juli 1939.

Gemensamt eller särskilt avlöningsreglemente.

Beträffande de mera väsentliga skiljaktigheterna mellan undervisningsväsendets och den övriga civilförvaltningens nu gällande avlöningsbestämmelser har den sakkunnige lämnat en redogörelse, beträffande vilken utskottet får hänvisa till statsrådsprotokollet (sid. 10—12).

Med beaktande av de av den sakkunnige angivna, mera väsentliga skiljaktigheter, som för närvarande förefinnas i berörda avseende, har den sakkunnige tagit under övervägande, i vad mån behovet av erforderliga särföreskrifter för lärarnas vidkommande kan tillgodoses inom ramen för det av 1938 års riksdag godkända civila avlöningsreglementet med de i detsamma 8 kap. tillämpade särskilda bestämmelserna. Jämväl i fråga om vad den sakkunnige härom i detalj anfört hänvisar utskottet till statsrådsprotokollet (sid. 12—14).

Sammanfattningsvis har den sakkunnige anfört, att den lämnade redogörelsen finge anses giva vid handen, att något bestämt hinder icke kunde sägas förefinnas för ett inordnande direkt under civila avlöningsreglementet av lärarpersonalen vid statens undervisningsväsende. Visserligen bleve med en sådan anordning de erforderliga särbestämmelserna tämligen talrika. I sådant hänseende finge emellertid erinras, att de redan godkända särbestämmelserna rörande exempelvis utrikesförvaltningen samt lots- och fyrstaten innefattade vardera elva punkter, delvis av tämligen omfattande innebörd. Då vidare en ledande princip vid löneregleringsarbetet varit, att så många institutioner som möjligt borde inordnas under civila avlöningsreglementet, syntes under hänvisning till det anförda tillräcklig anledning saknas att icke låta det nya reglementet omfatta även de nu ifrågakvarande lärarkategorierna.

Departementschefen har i likhet med samtliga i ärendet hörda myndigheter tillstyrkt den sakkunniges ifrågakvarande förslag.

Förlättningsförslag.

Den sakkunnige har överlämnat författningsutkast angående tillägg till civila avlöningsreglementet, föranlett av reglementets tillämpning å ordinarie lärare vid det statliga undervisningsväsendet. Författningsutkastet, vilket såsom bilaga 1 fogats vid statsrådsprotokollet för den 3 mars 1939, innefattar förslag till *dels* ändrad lydelse av 54 § 9 och 10 mom. civila avlöningsreglementet, *dels* fogande av ett nytt tredje moment till 56 § samma reglemente, *dels* ock bestämmelser för rektorer vid vissa statliga läroanstalter, avsedda att införas under en särskild avdelning av reglementet med rubrik: »Tjänstemän, som åtnjuta lön enligt särskild löneplan.»

54 § 9 mom. Enligt den sakkunniges förslag skola under ifrågasvarande moment meddelas särskilda bestämmelser för lärarpersonalen — med undantag dock för rektorerna — vid högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna, småskoleseminarierna, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, läroanstalterna för dövstumma samt de tekniska läroverken. Momentet omfattar i den sakkunniges utkast 16 punkter. Beträffande envar av dessa punkter och vad i övrigt i anslutning till bestämmelserna i förevarande moment framkommit vid ärendets remissbehandling inhämtas av statsrådsprotokollet i huvudsak följande.

Punkten 1 (bestämmelsernas tillämpningsområde).

Departementschefen har tillstyrkt vad den sakkunnige i förevarande avseende föreslagit.

Punkten 2 (avlöning vid innehav av vissa med lärartjänst förenade särskilda förmåner).

Under första stycket av andra punkten har den sakkunnige infört bestämmelse angående avlöning åt innehavare av sådan lärarbefattning vid de allmänna läroverken, med vilken rätt till särskilda förmåner är förenad. Bestämmelsen överensstämmer med stadgandet i 3 § 2 mom. avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende.

För att underlätta införandet av eventuellt ändrade bestämmelser med avseende på hithörande förhållanden har den sakkunnige, i anslutning till föreskrifterna i 59 § 2 mom. civila avlöningsreglementet, under andra stycket av ifrågasvarande punkt föreslagit en bestämmelse av innehåll, att vederbörande befattningshavare skall vara pliktig att underkasta sig ändrade bestämmelser rörande de ifrågasvarande förhållandena.

Skolöverstyrelsen har anfört, att det icke torde vara motiverat att tillägget i andra stycket av den sakkunniges förslag även omfattar ifrågasvarande befattningshavare, medan *statskontoret* och *lönenämnden*, den senare med undantag av två reservanter, förordat den omhandlade bestämmelsens överflyttande till 2 mom. av reglementets slutparagraf.

Departementschefen har förordat, att de nya avlöningsbestämmelserna innefatta ett stadgande om skyldighet för lärare, som åtnjuter avkomst av en enskild donation, att underkasta sig ändring av de med donationen sammanhängande avlöningsföreskrifterna. Detta stadgande syntes emellertid böra upptagas i reglementets sista paragraf.

Punkten 3 (skyldighet att vikariera å högre befattning).

Den sakkunnige har här föreslagit en bestämmelse av innebörd, att den i 3 § 1 mom. andra stycket civila avlöningsreglementet stadgade skyldigheten för tjänsteman att under sammanlagt högst tre månader av ett och samma kalenderår såsom vikarie bestrida befattning inom högre lönegrad skall, då fråga är om vikariat å lärarbefattning vid i detta sammanhang avsedd läroanstalt, gälla för en tid av sammanlagt högst sex månader av ett och

samma kalenderår. Såsom motivering härför har den sakkunnige anfört bland annat följande.

För närvarande är en lärare, om han därtill förordnas, skyldig vikariera å högre befattning under sammanlagt högst sex månader av ett och samma kalenderår, detta för att möjliggöra förordnanden om en hel termins tidslängd. För en tjänsteman inom allmänna civilförvaltningen gäller motsvarande skyldighet för blott tre månader. Tillräcklig anledning har icke syntts föreligga att för lärarnas vidkommande göra ändring i nu gällande ordning. Erinras må, att lärarna å andra sidan äga och alltjämt synas böra äga rätt till det lindrigare löneavdraget vid tjänstledighet för studier under längre tid än som gäller inom allmänna civilförvaltningen, även i detta fall av det skälet, att en hel termin bör kunna inrymmas under den ifrågakvarande tidsperioden.

Departementschefen tillstyrker den sakkunniges förslag till lydelse av ifrågakvarande punkt.

Punkten 4 (förening av tjänster m. m.).

Den sakkunnige har anfört huvudsakligen följande.

De bestämmelser, som reglera samtliga lärares rätt att åtaga sig undervisning i annan läroanstalt samt övningslärares rätt att med sin befattning förena annan tjänst, hava här sammanförts såsom ett första och andra stycke av en och samma punkt.

I det nya avlöningsreglementets 4 § 2 mom., som avhandlar tjänstemans rätt att innehava olika uppdrag och tjänstebefattningar, stadgas bland annat, att tillstånd i nämnda avseende bör, där så lämpligen kan ske, avse viss tid. Detta innebär en skärpning av bestämmelserna i det nuvarande avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen; där användes i detta sammanhang det uttrycket, att uppdraget eller befattningen skall kunna få »mottagas och tills vidare bibehållas». Med hänsyn till det anförda synes motsvarande skärpning i bestämmelserna böra införas även i fråga om lärares rätt att åtaga sig undervisning i annan läroanstalt. En naturlig begränsning synes härvid åstadkommas, om tillståndet får avse högst ett läsår i sänder. En motsvarande anordning torde böra, där så kan ske, tillämpas även i fråga om rätten för övningslärare att samtidigt innehava flera befattningar; i detta avseende föreslås dock tidsbegränsningen skola utgöra tre år.

Fråga om förening med innehavd befattning såsom ordinarie övningslärare av annan ordinarie statstjänst eller därmed jämförlig kommunal befattning bör enligt den sakkunniges förslag underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Departementschefen förordar, att bestämmelser angående lärares rätt att åtaga sig undervisning i annan läroanstalt samt övningslärares rätt att med sin befattning förena annan tjänst införas i civila avlöningsreglementet i huvudsak enligt den sakkunniges förslag, men med hänsynstagande till av i ärendet hörda myndigheter gjorda påpekanden av väsentligen redaktionell natur.

Punkten 5 (beräkning av avlöning för lärare i övningsämne).

Under denna punkt hava sammanförts vissa särskilda föreskrifter rörande beräkning av avlöning åt lärare i teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd eller hushållsgöromål.

Den sakkunnige har under a) föreslagit ett stadgande angående bestämmande i vissa fall av stationeringsort för lärare i nu ifrågavarande övningsämnen.

Beträffande de under b) upptagna bestämmelserna har den sakkunnige framhållit, att de skilja sig från de nu gällande så till vida, att

dels tillägg till respektive avdrag å årslönen vid tjänstgöringsskyldighet, som över- respektive understiger 30 veckotimmar, föreslås skola ske med en trettiondedel för varje veckotimme i stället för som för närvarande med tre procent,

dels ock såväl maximi- som minimigräns stadgas i fråga om det antal veckotimmar, efter vilket övningslärares lön skall beräknas.

Till stöd för att ändring vidtages i fråga om berörda *avdrag å årslönen* har den sakkunnige anfört bland annat följande.

Den nu gällande regeln ger normalt ett överskott på 10 %. Om sålunda en lärares undervisningsskyldighet tänkes minskad till noll veckotimmar, avdrages ($3 \times 30 =$) 90 % av hans lön, varigenom han alltså skulle behålla 10 %. Att man stannat vid ett avdrag för veckotimme av 3 % och icke en trettiondedel, har sin grund i den uppfattningen, att en del av lönen skulle närmast motsvara lärarens utbildningskostnader och en annan del det i tjänsten utträttade arbetet. Emellertid vållar den nämnda avdragsgrunden vissa olägenheter vid den praktiska tillämpningen. Om exempelvis en lärare i teckning tjänstgör vid två läroverk med 15 veckotimmar vid vardera, skulle, därest ej särskild spärregel infördes, hans lön i båda fallen bli lika med löneklasslönen minskad med ($15 \times 3 =$) 45 %. Han skulle således vid vardera läroverket uppbära 55 % eller tillhoppa 110 % av löneklasslönen. Om han i stället hade sina 30 veckotimmar förlagda till ett och samma läroverk, kunde han uppbära allenast den för löneklassen bestämda lönen. Nämnda förhållande uppmärksammades vid löneregleringen år 1937 och medförde en spärregel av följande lydelse:

»Lärare i övningsämne, som innehar ordinarie tjänst i samma lönegrad vid mer än en staten tillhörig läroanstalt, må icke på grund av bestämmelserna i första och andra styckena uppbära högre sammanlagd årslön, än han skulle hava uppburit, om han haft tjänstgöring av samma omfattning vid allenast en läroanstalt. Närmare bestämmelser för tillämpning av detta stadgande meddelas av Kungl. Maj:t.»

Klart är emellertid, att det nämnda förfarings sättet i praktiken blir tämligen otymligt. Det skulle onekligen innebära en avsevärd förenkling, om avdraget för varje veckotimme sattes lika med en trettiondel av löneklassbeloppet; någon risk för mer än 100 % lön i ett sådant fall som det ovan berörda skulle då icke föreligga, och den nyss citerade spärregeln kunde slopas. Den vid tillkomsten av treprocentbestämmelsen framförda synpunkten, att en del av lönen bör anses motsvara lärarens utbildningskostnader och således under alla förhållanden vara tillförsäkrad läraren, torde icke böra tillmätas avgörande betydelse i detta sammanhang. Utan att man behöver närmare ingå på det berättigade i nämnda synpunkt torde det vara tillfyllest att framhålla, att det knappast numera kan anses riktigt, att 10 % av lönen skulle motsvara utbildningskostnaderna för alla övningslärare över lag.

Till vad som nu anförts till förmån för en övergång till ett tilläggs- och avdragssystem, grundat på trettiondedelar i stället för på 3 %, torde slutligen böra fogas, att 1938 års riksdag godtagit trettiondedelsprincipen för övningslärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och högre folkskolor.

I fråga om förslaget att bestämma såväl *maximi-* som *minimigräns* för det antal veckotimmar, efter vilket övningslärares lön skall beräknas, har den sakkunnige framhållit bland annat:

För närvarande stadgas i avlöningsreglementet en viss undre gräns, under vilken avdrag å årslönen icke må ske för ordinarie lärare i övningsämne. Sålunda kan sådant avdrag icke äga rum för lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott för mer än 21 och för lärarinna i kvinnlig slöjd för mer än 24 veckotimmar. Om i något fall timantalet skulle sjunka under 9 veckotimmar för någon befattning inom den förra och under 6 veckotimmar för någon befattning inom den senare kategorien tjänster, får den ifrågavarande befattningen flyttas till någon läroanstalt, där minimigränsen kan upprätthållas. Någon maximigräns åter, över vilken tillägg till årslönen icke må ske, finnes icke angiven i avlöningsreglementet. Den förekommer i stället i de olika stadgorna, i det sammanhang som reglerar lärarnas undervisningsskyldighet, och även i vederbörande pensionsförfattning. Maximigränsen är satt till 34 veckotimmar. För övningslärare i allmänhet kan lönen alltså icke ökas med mer än ($4 \times 3 =$) 12 procent. Motsvarande gäller i fråga om exempelvis pensionsavdrag. Lönen till en gymnastiklärare vid allmänt läroverk kan dock utgå med ett belopp, som med ($7 \times 3 =$) 21 procent överstiger löneklasslönen. Den särskilda kompensation, som dessa lärare åtnjuta för bestyret med ungdomens friluftsverksamhet, en till tre extra veckotimmar, ligger nämligen vid sidan om den stadgade latituden för övningslärares *undervisningsskyldighet*. Det bör emellertid framhållas, att det är med en viss försiktighet som man låter en gymnastiklärare verkligen få åtnjuta lön, beräknad på en grundval av 37 veckotimmar.

Det synes riktigast, att man direkt i avlöningsreglementet intager icke blott minimigräns utan även maximigräns för det timantalet, som skall läggas till grund vid beräkandet av övningslärares löner. Det är här närmast fråga om en ren lönebestämmelse, och måttet på maximiantalet timmar synes väl försvara sin plats i avlöningsreglementet. De särskilda kompensations-timmarna för gymnastiklärares arbete med friluftsverksamheten föreslås alltså ligga vid sidan om det antal *undervisningstimmar*, efter vilket lönen beräknas. Vidare föreslås en jämkning i uttryckssättet beträffande den nuvarande bestämmelsen om beloppets avrundning, vilken befunnits oklar.

Beträffande den under c) upptagna bestämmelsen har den sakkunnige anfört, att densamma i jämförelse med för närvarande gällande förhållanden innebär den ändringen, att det föreslås skola läggas i skolöverstyrelsens hand att för varje budgetår pröva, huruvida i det enskilda fallet kompensation till vederbörande gymnastiklärare bör utgå för *bestyret med lärjungarnas friluftsverksamhet*. Enligt den nuvarande bestämmelsen, vilken verkar automatiskt och som även gäller för extra ordinarie och extra gymnastiklärare, utgår under alla förhållanden kompensation till vederbörande gymnastiklärare, även om han icke har något bestyr alls med lärjungarnas friluftsverksamhet.

Lönenämnden har funnit sig icke böra framställa någon erinran mot att, på sätt enligt förslaget skulle ske, de för de statsanställda övningslärares gällande grundläggande reglerna för lörens beräkning bringas till överensstämmelse med de numera för motsvarande kommunalt anställda lärare be-

stämda. Vid hithörande bestämmelsers slutliga utformning borde den däri ingående maximibestämmelsen vid beräkning av övningslärares lön bringas att avse även det fall, då övningslärare tjänstgör vid flera läroanstalter. Lönenämnden har vidare anfört följande:

Därest grunden för beräkning av övningslärares lön omlades på sätt förordats, borde givetvis *övergångsbestämmelse* införas i syfte att skydda nuvarande tjänst innehavare mot löneminskning. Lönenämnden ville särskilt understryka, att frågan om en övergångsbestämmelse i nu omhandlade avseende syntes böra bedömas fristående från frågan om de övergångsbestämmelser i övrigt, som lämpligen borde ifrågakomma för befattningshavare i allmänhet, vilka den 1 juli 1939 inträdde på det nya civila avlöningsreglementet. I detta fall gällde det nämligen en omläggning, som oberoende av den nya löneplanens tillämpning på lärarna måste medföra löneminskning.

Vad under c) i den förevarande 5 punkten föresloges innebure den ändringen i förhållande till nu gällande bestämmelser, att det skulle läggas i skolöverstyrelsens hand att för varje budgetår pröva, huruvida i det enskilda fallet kompensation borde utgå till vederbörande gymnastiklärare för bestyret med lärjungarnas friluftsverksamhet. Enligt förslaget skulle emellertid de nuvarande särskilda grunderna för sådan gottgörelses beräkning kvarstå oförändrade, varigenom skolöverstyrelsen vid sin prövning av frågan skulle vara bunden av på förhand bestämda gränser. Det ville förefalla lönenämnden, att en lämplig konsekvens av förslaget att införa en årlig prövning i förevarande hänseende — till vilket förslag lönenämnden anslöte sig — vore att i författningen allenast fastställa det högsta antal veckotimmar, som skulle få läggas till grund vid gottgörelsens beräkning, och i övrigt överlämna åt skolöverstyrelsen att så smidigt som möjligt och på grundval av de av vederbörande rektor vitsordade förhållandena i varje särskilt fall utmäta den kompensation, som i förevarande avseende kunde befinnas skälig. Härvid borde såsom allmän regel förutsättas, att den praktiska tillämpningen av en sådan allmän bestämmelse icke komme att medföra för vederbörande lärare förmånligare resultat än de nu gällande, mera detaljerade föreskrifterna.

I *särskilt yttrande* till lönenämndens utlåtande hava tre ledamöter bekräftande det under 5 punkten b) föreslagna grundläggande stadgandet förklarat sig anse, att de genom det nuvarande avlöningsreglementet givna föreskrifterna för beräkning av årslönen till lärare i övningsämne borde bibehållas.

Departementschefen har anfört i huvudsak följande:

För egen del tillstyrker jag, att den nu tillämpade regeln, enligt vilken vid bestämmandet av ifrågavarande lärares årslöner tillägg respektive avdrag sker å lönebeloppen med tre procent för varje veckotimme, varmed veckotimmarnas antal över- eller understiger trettio (*treprocentregeln*), i överensstämmelse med den sakkunniges, av statskontoret och lönenämnden förordade förslag ersättes med en regel, enligt vilken tilläggen och avdragen motsvara en trettiondedel av lönebeloppet (*trettiondedelsregeln*). Till stöd härför får jag framhålla följande.

En vägledande synpunkt vid den senast genomförda löneregleringen för lärarpersonalen vid de högre kommunala skolformerna har varit, att löneförmånerna för nämnda personal borde i möjligaste mån överensstämma

med de löneförmåner, som tillkomma lärarpersonalen vid det statliga undervisningsväsendet. En dylik överensstämmelse kunde emellertid icke åstadkommas i fråga om övningslärarna; för bestämmandet av dessas årslöner infördes vid de kommunala skolorna trettiondedelsregeln. Då övningslärare icke sällan samtidigt innehar anställning såväl vid statlig som kommunal läroanstalt, måste de olika beräkningsgrunderna anses innebära en betydande olägenhet, desto mer som det i syfte att bereda övningslärarna bättre utkomst i och för sig synes angeläget att underlätta en dylik förening av tjänster.

Ur löneteknisk synpunkt är trettiondedelsregeln att föredraga framför treprocentregeln. Den senare nödvändiggör icke blott en i praktiken tämligen svårtillämplig spärregel till förhindrande av att en övningslärare genom förening av flera befattningar erhåller högre lön än den han skulle erhållit, om tjänstgöring av samma omfattning fullgjorts å endast en tjänst, utan även att årslönerna för de olika befattningarna måste bestämmas efter en och samma dyrortsgrupp även i de fall, då tjänstgöringen fullgöres å skilda orter, tillhörande olika ortsgrupper. Jämväl i pensionshänseende föranleder tillämpningen av treprocentregeln vissa olägenheter.

En övergång till trettiondedelsregeln medför emellertid en minskning av övningsläraras löneförmåner i fall veckotimmarnas antal understiger trettio. Då löneställningen härigenom bringas i överensstämmelse med den löneställning för motsvarande övningslärare vid de högre kommunala skolorna, som godkändes vid förra årets riksdag, synes denna omständighet icke böra utgöra hinder för den ifrågasatta ändringen. Härvid utgår jag dock i likhet med lönenämnden från, att en övergångsbestämmelse utfärdas i syfte att skydda nuvarande tjänst innehavare mot löneminskning.

Mot förslaget att i avlöningsreglementet stadga såväl maximi- som minimigräns för det timantal, som skall läggas till grund vid årslönens bestämmande, finner jag icke anledning till erinran. Särskild föreskrift torde böra meddelas, varigenom maximibestämmelsen blir tillämplig även vid förening av flera övningslärarbefattningar. Det synes härvid nödvändigt att överlåta åt Kungl. Maj:t att för varje fall meddela de närmare föreskrifter, som erfordras. Lämpligen kunna dessa meddelas i samband med prövningen av frågan om lärarens rätt att förena tjänsterna.

Jag tillstyrker vidare den sakkunniges förslag att lägga i skolöverstyrelsens hand att pröva, huruvida i det enskilda fallet kompensation till gymnastiklärare bör utgå för bestyret med lärjungarnas friluftsverksamhet. Prövningen synes lämpligen kunna ske i samband med att överstyrelsen — efter förslag av vederbörande rektor — bestämmer antalet undervisningstimmar i veckan för gymnastikläraren. I enlighet med lönenämndens förslag synes i avlöningsreglementet endast böra fastställas det högsta antal veckotimmar, som får tilläggas. I övrigt bör det överlåtas åt överstyrelsen att på grundval av de av vederbörande rektor vitsordade förhållandena utmäta kompensationen. Jag förutsätter, att den sålunda förordade, friare prövningen av förhållandena på detta område icke vid den praktiska tillämpningen medför förmånligare resultat än nu gällande regler.

Punkten 6 (beräkning av tid för löneklassuppflyttning).

Den sakkunniges förslag till bestämmelse i berörda avseende överensstämmer i sak med nu gällande föreskrift i samma ämne. Mot förslaget torde enligt *departementschefen* icke någon erinran vara att framställa.

I detta sammanhang har departementschefen anmält en av *skolöverstyrelsen* upptagen fråga om rätt för de statsanställda lärarna att för placering i löneklass tillgodoräkna tidigare tjänstgöring vid vissa icke-statliga läroanstalter.

Departementschefen har framhållit, att frågan om definitiv lönereglering för, bland annat, lärarpersonalen vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor i anslutning till civila avlöningsreglementets bestämmelser enligt departementschefens mening borde anstå i avbidan på utredning i ämnet genom sakkunniga. I samband med framläggande av förslag till provisoriska avlöningsbestämmelser under budgetåret 1939/40 för nämnda personal finge departementschefen tillfälle att återkomma till detta spörsmål. Vid den blivande utredningen borde den av skolöverstyrelsen upptagna frågan göras till föremål för närmare övervägande. Under tiden borde bestämmelsen i 8 § 4 mom. civila avlöningsreglementet kunna, i den utsträckning så prövades skäligt, tillämpas för sådana fall, som här åsyftas.

Punkten 7 (ferier, semester m. m.).

Bestämmelserna avse jämväl lärarna vid tekniska gymnasiet i Göteborg samt översköterskan vid vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, om vilkas rätt till ferier respektive semester föreskrifter för närvarande äro meddelade i 54 § 9 och 10 mom. civila avlöningsreglementet.

Den sakkunniges förslag under ifrågavarande punkt har icke föränlett erinran från *departementschefens* sida.

Punkten 8 (tjänstledighetsavdrag för lärare i övningsämne).

Den sakkunnige har anfört följande:

Förslaget innebär på denna punkt två sakliga ändringar i jämförelse med nu gällande ordning. Dels måste en jämkning ske, därest det framställda förslaget om tillägg respektive avdrag å lönen efter tredjededelar genomföres. Dels synes en komplettering till nu gällande bestämmelse motiverad. För närvarande stadgas allenast reduktion av tjänstledighetsavdragen, där est en övningslärares undervisningsskyldighet understiger 30 veckotimmar; för det fall, att undervisningsskyldigheten överstiger nämnda timantal, finnes ingen föreskrift att tjänstledighetsavdraget skall ökas efter samma grunder som lönen. Med hänsyn till den ganska avsevärda ökning av lönen, som kan inträda för vissa övningslärare (upp till 21 % eller, med det här framförda förslaget, $\frac{7}{30}$), synas skäl emellertid tala för införandet av den anordningen, att tjänstledighetsavdragen skola efter samma grunder följa växlingarna i lönen, icke blott nedåt utan även uppåt.

Regeln om avrundning av avdragsbelopp har omformulerats i överensstämmelse med det nya reglementets bestämmelse om avrundning av rörligt tillägg (31 § 1 mom.).

För egen del har *departementschefen* icke funnit skäl till erinran i sak mot den sakkunniges förslag i denna del.

Punkten 9 (oavkortad lön vid viss ledighet).

I huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande föreskrifter har den sakkunnige här infört bestämmelser angående rätt för lärare att vid viss ledighet, bland annat för studier, uppbära oavkortad lön.

Förslaget föranleder icke någon erinran från *departementschefens* sida.

I detta sammanhang har departementschefen upptagit uppkommen fråga angående tjänstledighetsavdrag under ferietid.

Statskontoret har anfört bland annat följande:

En viss osäkerhet har gjort sig gällande, om och i vilken mån lärare vid längre ledigheter skall vara skyldig söka tjänstledighet jämväl under ferietid. Före den 1 januari 1938, då lärare uppbar lön och tjänstgöringspengar, saknade nämnda spörsmål ur avlöningssynpunkt praktisk betydelse. Lärarna beviljades emellertid ledighet efter läsår. I och med att lärarnas löner nyreglerades kommo de ordinarie lärarna att uppbära lika lön för dag räknat såväl under lästernin som under ferietid. Detta medförde, att, därest lärare icke under ferierna skulle komma att uppbära oavkortad lön, tjänstledighet måste beviljas honom jämväl under sådan tid.

Denna fråga kommer i ett delvis ändrat läge i och med att det av 1938 års riksdag antagna civila avlöningsreglementet göres tillämpligt å lärarna. Enligt 15 § 1 mom. nämnda reglemente äger nämligen tjänsteman, som i stället för semester åtnjuter ferier, icke under ferietid uppbära oavkortad lön, därest han vid ferietidens början sedan *minst ett år* icke bestritt sin egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning, utan skall han i dylika fall vidkännas A-avdrag. Härigenom har sålunda öppnats en författningens enlig möjlighet att, oaktat lärare icke beviljats tjänstledighet under ferietid, ändock verkställa vederbörligt avdrag å hans lön under sådan tid.

Statskontoret vill emellertid fästa uppmärksamheten vid att ovan återgivna stadgande för de lärargrupper, som det nu gäller att inordna under civila avlöningsreglementet, icke torde kunna givas en sådan tillämpning, att det med stadgandet åsyftade resultatet kommer att vinnas. Detta belyses bäst av följande exempel. En lärare, som varit i tjänst ett läsår, vilket slutat den 7 juni, begär och erhåller sjukledighet för det därpå följande läsåret, vilket slutar den 3 juni. Denna lärare torde icke kunna förpliktas att avstå något av sin lön under den därpå följande ferien, då han vid ferietidens början (den 4 juni) icke kan sägas sedan minst ett år icke hava bestritt sin tjänst. Reduktionsregeln blir i själva verket icke tillämplig i alla de fall, då läraren varit sjukledig under ett läsår, och detta läsår slutar tidigare än nästföregående läsår.

Någon spärregel motsvarande den i 15 § 1 mom. intagna funnes icke i det nya reglementet meddelad vid långledigheter av annan art, t. ex. vid tjänstledighet för enskilda angelägenheter. Statskontoret vill i anledning härav rikta uppmärksamheten på att tillämpningen av reglementet i dessa fall för lärarnas vidkommande blir i hög grad beroende av det sätt, på vilket vederbörande myndigheter förfara vid ledighets beviljande, nämligen om ledighet kommer att beviljas för termin och läsår eller för kalenderår.

Lönenämnden har anfört bland annat:

Lönenämnden finner sig böra uttala, att skäl måhända kunna förefinnas för en ändring i sak av 15 § 1 mom. civila avlöningsreglementet. Därest emellertid en sådan ändring befinnes icke böra vidtagas, vill lönenämnden

framhålla, att huvudsyftet med statskontorets ifrågavarande förslag kan vinnas även på den vägen, att särskild bestämmelse i förevarande sammanhang meddelas för lärarnas vidkommande. En sådan föreskrift kunde då förlagsvis givas den innebörden, att vad i 15 § 1 mom. andra stycket sägs angående en tid av minst ett år i stället skall avse en tid av minst två terminer.

Vad statskontoret anfört beträffande frånvaron av spärregel för andra fall av långledigheter än vid sjukdom föranleder lönenämnden till det uttalandet, att lönenämnden plägar intaga den ståndpunkten, att vid lärares tjänstledighet för enskilda angelägenheter, vilken varit av längre varaktighet, exempelvis överstigande ett år, ledigheten bör beviljas för kalenderår eller del därav i stället för läsårs- eller terminsvis. Denna lönenämndens mening har ock vunnit stöd genom av Kungl. Maj:t meddelade beslut.

Departementschefen har i motsats till myndigheterna ansett den åberopade bestämmelsen i 15 § 1 mom. andra stycket civila avlöningsreglementet äga tillämpning även i andra fall än då tjänstledigheten föranletts av sjukdom. Det synes departementschefen däremot tydligt, att bestämmelsen icke är tillämplig, i den mån ferietiden innefattas i tiden för tjänstemannen meddelad tjänstledighet. Även under den tid, då tjänstledighetstiden sammanfaller med ferietid, böra nämligen de bestämmelser tillämpas, som gälla för tjänstledighet av det slag, varom fråga är.

Beträffande här ifrågavarande befattningshavare synes en särskild föreskrift böra meddelas av innebörd, att ferieberättigad tjänsteman, som icke bestritt sin egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning under de två terminerna närmast före ferietid, skall vidkännas A-avdrag under ferietiden, i den mån densamma icke innefattas i tiden för tjänstemannen meddelad tjänstledighet.

Det bör enligt departementschefens mening ankomma på den tjänstledighetsbeviljande myndigheten att, därest tjänstledighet, som sökts för tjänstgöringstid, skäligen bör omfatta jämväl ferietid, föreskriva såsom villkor för ansökningens beviljande att densamma kompletteras med ansökan om ledighet jämväl för ferietiden.

Punkten 10 (tillämpning av stadgandet om tjänstledighet för studier).

Den sakkunnige har anfört:

För närvarande har en lärare rätt till C-avdrag vid ledighet i och för studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne, dock sammanlagt för högst sex månader av den tid han innehar befattning inom en och samma lönegrad. Enligt 16 § b) civila avlöningsreglementet skall tjänsteman framdeles vidkännas B-avdrag för tid, varunder han idkar studier eller bedriver arbete, som prövas vara av betydelse för verket eller för tjänstemannens kompetens för viss uppgift eller befattning inom verket, dock sammanlagt högst 120 dagar av den tid han innehar befattning inom en och samma lönegrad. Med hänsyn till den utformning hithörande bestämmelse sålunda kommer att få, torde det för lärarnas vidkommande vara tillfyllest att föreskriva, dels att vad som sägs om »verket» skall avse »undervisningsväsendet», dels ock att den för tjänstemän i allmänhet stadgade tidsbegränsningen, vilken ändrats från tre månader till 120 dagar, må fortfarande avse 180 dagar, detta för att möjliggöra, att en hel termin kan inrymmas under den ifrågavarande bestämmelsens tillämpningsområde.

Lönenämnden har beträffande området för tillämpning av B-avdrag förordat, att begreppet »undervisningsväsendet» i detta sammanhang gives en så vidsträckt innebörd, att därunder kan inrymmas icke blott skolväsendet utan även universitet och högskolor och andra högre lärdomsanstalter.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande:

I anslutning till de för närvarande gällande bestämmelserna ville departementschefen förorda, att lärare finge äga rätt till B-avdrag vid ledighet i och för studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne.

Enligt 16 § civila avlöningsreglementet skulle tjänsteman vidkännas B-avdrag för tid, varunder han idkade studier eller bedreve arbete, som prövades vara av betydelse för tjänstemannens kompetens för viss uppgift eller befattning inom verket. För lärarnas vidkommande borde »verket» ersättas med »den skolform, vid vilken läraren är anställd». Det borde ankomma på skolöverstyrelsen att i de olika fallen pröva, huruvida förutsättning för stadgandets tillämpning föreläge.

I nyss angivna paragraf stadgades vidare, att tjänsteman skulle vidkännas B-avdrag för tid, varunder han idkade studier eller bedreve arbete, som prövades vara av betydelse för verket. Om »verket» här utbyttes mot »undervisningsväsendet» syntes det ej uteslutet, att sistnämnda begrepp vid tillämpningen ansåges allenast inrymma den skolform, vid vilken läraren vore anställd. Vid en mera vidsträckt tolkning omfattade emellertid »undervisningsväsendet» såväl hela det statliga som det kommunala och enskilda skolväsendet. Och slutligen kunde, såsom lönenämnden påpekat, begreppet »undervisningsväsendet» givas en så vidsträckt innebörd, att därunder inrymdes även universitet och högskolor och andra högre lärdomsanstalter.

Departementschefen ansåge för sin del, att lärare borde kunna bibehållas vid sin avlöning minskad med B-avdrag under tjänstledighet för idkande av sådana studier eller bedrivande av sådant arbete, som med hänsyn jämväl till lärarens personliga kvalifikationer prövades vara av betydelse för de högre lärdomsanstalterna eller för det statliga, kommunala eller enskilda skolväsendet — således för undervisningsväsendet i vidsträckt bemärkelse. Huruvida sådana förutsättningar föreläge i de särskilda fallen, syntes emellertid böra ankomma på Kungl. Maj:t att pröva.

Ledighet med B-avdrag av nu nämnda anledningar borde allenast få åtnjutas för sammanlagt högst 180 dagar av den tid, läraren innehade befattning inom en och samma lönegrad.

Om »undervisningsväsendet» i detta sammanhang gaves den vidsträckta innebörd, som sålunda förordats, borde samma uttryck i den under första stycket av punkten 9 i sakkunnigförslaget intagna bestämmelsen tolkas på motsvarande sätt.

Punkten 11 (avlöning i vissa fall under tjänstgöring vid annan läroanstalt).

I anslutning till vad som för närvarande gäller har den sakkunnige här föreslagit ett allmänt stadgande om rätt för Kungl. Maj:t att bestämma grunderna för lärares avlöning under tjänstledighet från egen befattning för att tjänstgöra vid annan läroanstalt.

Lönenämnden har härom anfört bland annat:

En liknande allmän bestämmelse finnes i det nuvarande avlöningsreglementet för de statsanställda lärarna, och den därtill hörande tilläggsbestämmelsen, varigenom förhållandet i fråga närmare regleras, återfinnes i 5 §

kungörelsen 1937: 953. Lönenämnden anser sig böra förorda, att den på denna punkt tilltänkta tilläggsbestämmelsen intages direkt i avlöningsreglementet. Vad densammas sakliga innebörd beträffar får lönenämnden anföra följande.

Enligt 5 § 2 mom. nyssnämnda kungörelse gäller, att — där ej skolöverstyrelsen annorlunda förordnar — för övningslärare, som åtnjuter tjänstledighet för ifrågakvarande ändamål, lönen må, därest det för läraren bestämda antalet undervisningstimmar är större vid den läroanstalt, där läraren har sin ordinarie anställning, än vid den läroanstalt, där han tjänstgör, beräknas efter förstnämnda timantal. Denna regel, som alltså kan medföra, att en övningslärares lön till en tid beräknas efter ett timantal, som — stundom avsevärt — överstiger det för honom faktiskt gällande, är motiverad bland annat av hänsynen till pensionsförhållandena och har uppställts närmast med tanke på det fall, att en lärare under pågående läsår utnämnes till en tjänst med högre timantal men med tjänstledighet därifrån fortsätter att tjänstgöra i sin gamla befattning till läsårets slut; det har då ansetts motiverat att i författningen öppna en möjlighet att redan från början låta läraren beräkna lönen efter det med den nya tjänsten förenade högre timantallet. Givetvis måste emellertid skolöverstyrelsen vid den prövning av ärendet, som i nu gällande bestämmelse förutsättes, tillse, att den sålunda anvisade möjligheten icke utnyttjas i en ur saklig synpunkt icke motiverad omfattning. Lönenämnden anser sig böra förorda viss omformulering av den nu gällande bestämmelsen i syfte att mera uttryckligt framhäva den fria prövning av visst särskilt fall, som avses skola verkställas. Lönenämnden förutsätter härvid, att de nu i författningen bestämda grunderna må kunna tillämpas, då skäl därtill prövas vara för handen.

Departementschefen har anslutit sig till vad lönenämnden sålunda föreslagit.

Punkten 12 (kallortstillägg i visa fall för lärare i övningsämne).

Den sakkunnige har anfört följande.

För närvarande gäller, att kallortstillägg för lärare i övningsämne, vilkens lön reducerats på grund av lägre undervisningsskyldighet än 30 veckotimmar, skall undergå motsvarande reduktion, som tillämpats i fråga om lönen. Någon häremot svarande föreskrift angående ökning av kallortstilläggets fastställda belopp, därest övningslärares lön ökas utöver löneklasslönen av den anledning att timantalet överstiger 30, finnes emellertid icke. Det synes böra övervägas, om icke för övningslärarnas vidkommande kallortstilläggets beräkning borde mera än som nu är fallet frigöras från de för lörens beräkning meddelade föreskrifterna. Det torde vara mest i enlighet med kallortstilläggets natur att i princip betrakta detsamma såsom ett enhetligt lönetillägg, som i regel bör utgå med ett visst, oföränderligt belopp. I enlighet härmed synes i allmänhet kallortstillägget böra utgå till övningslärarna med det i avlöningsreglementet fastställda beloppet, oavsett de på grund av tjänstgöringens olika omfattning föreliggande växlingarna i den till dessa lärare utgående lönen. Dock synes härvid den begränsningen lämpligen böra stadgas, att om timantalet nedgår under 16 veckotimmar, bör endast halvt kallortstillägg utgå.

Lönenämnden har förordat den jämkningen i uttryckssättet, att kallortstillägg skall utgå med halvt belopp, då lönen beräknas efter en *undervisningsskyldighet* av högst 15 veckotimmar. Härigenom undvekes att gym-

nastiklärarnas rätt att räkna särskilda timmar för arbetet med friluftssamheten komme att påverka frågan, huruvida helt eller halvt kallortstilllägg skulle utgå.

Departementschefen har i fråga om kallortstilläggets beräkning för lärare i övningsämne anslutit sig till det av den sakkunnige framställda förslaget, att detta tilllägg skall utgå med antingen helt eller halvt belopp. Helt kallortstilllägg torde, såsom lönenämnden förordat, böra utgå, då undervisningskyldigheten överstiger 15 veckotimmar. Det har vidare synts *departementschefen* lämpligt, att i författningstexten anges, att övningslärare, som innehar flera tjänster, icke må uppbära kallortstilllägg med högre sammanlagt belopp för år än det som i 20 § civila avlöningsreglementet bestämts för den kallortsklass stationeringsorten tillhör.

Punkten 13 (ersättning till vikarie å rektorsbefattning).

Den sakkunnige har framhållit följande.

Efter lärarpersonalens inordnande under det nya civila avlöningsreglementet skulle frågan om ersättning till lärare, som tjänstgör såsom vikarie, om rektor, möjligen kunna anses reglerad på grundval av stadgandet i det nya reglementets 21 § 1 mom. Emellertid är det icke avsett att bestämmelsen i 21 § 1 mom. skall tillämpas i fall av nyssnämnt slag. Rektorsbefattningarnas indelning i olika avlöningsgrupper låter sig icke utan vidare anpassa efter de grunder för bestämmandet av ersättning till vikarier, som fastställts i det nya civila avlöningsreglementet. Frågan torde böra lösas genom särskilda, av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser. Till undvikande av misstolkning har en uttrycklig bestämmelse härom ansetts erforderlig.

Departementschefen har biträtt den sakkunniges förslag.

Punkten 14 (ersättning för bestridande av med annan befattning förenad undervisning).

Mot bestämmelserna under denna punkt, vilka överensstämmer med föreskrifterna i 19 § 2 mom. i gällande avlöningsreglemente, finner *departementschefen* ingen anledning till erinran.

Punkten 15 (särskilda arvoden och ersättningar).

Under denna punkt upptagas, i anslutning till nu gällande föreskrifter, ett antal särskilda ersättningar, vilka kunna tillerkännas lärare för utförande av göromål av skilda slag.

Beloppen hava omräknats med utgångspunkt från nuvarande förhållanden, varvid — med hänsyn bland annat till att rörligt tilllägg icke kommer att utgå å sådana ersättningar — vissa av de nuvarande beloppen höjts. I ett par fall har ingen uppräknings skett, av det skälet att dyrtidstilllägg faktiskt icke för närvarande utgår på ifrågavarande belopp, enär gällande maximeringsbestämmelser träda i tillämpning.

Departementschefen förordar, att bestämmelser angående ifrågavarande ersättningar intagas i avlöningsreglementet.

Mot ersättningsbeloppens storlek finner *departementschefen* icke anledning till erinran.

Under b) torde utöver vad den sakkunnige föreslagit böra införas uppdrag såsom kvinnlig sakkunnig, tillsynslärare, bibliotekarie och biträde å rektors-expedition.

Punkten 16 (tjänstgöringstraktamente i vissa fall).

Föreskrifterna hava utformats i anslutning till nu gällande stadganden i 9 § andra stycket kungörelsen den 3 december 1937 (nr 953). I enlighet med ett av lönenämnden gjort påpekande torde, enligt vad *departementschefen* föreslagit, möjlighet böra beredas Kungl. Maj:t att i särskilt fall förordna, att tjänstgöringstraktamente skall utgå under lärares tjänstgöring vid annan läroanstalt. I övrigt föranleder den sakkunniges förslag ingen erinran från departementschefens sida.

I detta sammanhang har departementschefen slutligen upptagit en av lönenämnden väckt fråga om rörligt tillägg åt lärare, vars lön minskats på grund av med tjänsten förenade särskilda förmåner.

Lönenämnden har i detta hänseende anfört följande.

29 § 1 mom. civila avlöningsreglementet upptager det grundläggande stadgandet, att rörligt tillägg utgår bland annat å lön. För vissa tjänstnehavare vid de allmänna läroverken utgår lön dels av statsmedel, dels av donationsmedel, varvid den för befattningen gällande lönen minskas med det efter uppskattning fastställda beloppet för donationens avkastning. Givetvis bör en lärare, i vars avlöning ingår avkastning av donation, äga åtnjuta rörligt tillägg å samma grundbelopp som skulle gälla, om hela lönen för honom utginge av statsmedel. Därest det icke skulle anses självfallet, att rörligt tillägg bör utgå efter nu angivna grunder, synes en särskild bestämmelse böra meddelas i förevarande sammanhang av innebörd, att vid tillämpning av bestämmelserna i 29 § 1 mom. skall med lön förstås jämväl belopp, varmed lärares avlöning från statsverket jämlikt de i 2 punkten av 54 § 9 mom. meddelade föreskrifterna må hava minskats.

För egen del har *departementschefen* anslutit sig till den uppfattning, åt vilken lönenämnden i denna fråga givit uttryck. Särskild föreskrift synes departementschefen böra meddelas i det omhandlade avseendet. Det borde överlåtas åt Kungl. Maj:t att bestämma, huruvida och i vad mån rörligt tillägg skall utgå för det fall att lönen understiger det belopp, vartill de särskilda förmånerna uppskattats.

54 § 10 mom. Under detta moment har den sakkunnige upptagit särskild föreskrift rörande avlöningsförstärkning åt nomadskolinspektören.

Den sakkunnige anför härom följande.

De för närvarande gällande bestämmelserna angående särskilt lönetillägg åt nomadskolinspektören återfinnas i kungörelsen den 13 maj 1938 (nr 194). Benämningen »särskilt lönetillägg» torde böra utbytas mot »avlöningsförstärkning», varigenom överensstämmelse vinnes med i civila avlöningsreglementet i övrigt använd terminologi. Det föreslagna beloppet, 1,500 kronor,

har satts lika med det för närvarande gällande, då nomadskolinspektören på grund av gällande maximeringsbestämmelser icke nu åtnjuter dyrtidstillägg å sitt särskilda lönetillägg.

Departementschefen har anslutit sig till vad av den sakkunnige sålunda föreslagits.

56 § 3 mom. Enligt den sakkunniges förslag skola under ifrågavarande moment meddelas särskilda bestämmelser för lärarpersonalen — med undantag dock för rektorerna — vid navigations skolorna. De föreslagna bestämmelserna överensstämja med de motsvarande föreskrifter, som av den sakkunnige förordats beträffande lärarpersonalen vid de förut behandlade läroanstalterna.

Beträffande den sakkunniges förslag i denna del har *departementschefen* förklarat sig vilja allenast framhålla, att de i det föregående förordade jämkningarna i och tilläggen till de av den sakkunnige under 54 § 9 mom. föreslagna bestämmelserna böra i tillämpliga delar iakttagas jämväl i fråga om de nu förevarande föreskrifterna.

Rektorer. Enligt den sakkunniges förslag skulle avlöningsbestämmelserna för rektorerna vid de under 54 § 9 mom. och 56 § 3 mom. omhandlade läroanstalterna införas under *en särskild avdelning av reglementet* med rubrik: »Tjänstemän, som åtnjuta lön enligt särskild löneplan.»

En dylik anordning innebär, att de i civila avlöningsreglementets 1 avd. meddelade allmänna bestämmelserna bliva utan särskild föreskrift tillämpliga på rektorerna. I den mån ytterligare föreskrifter anses skola gälla eller om modifierationer anses böra stadgas i fråga om de allmänna bestämmelserna, måste särskilda föreskrifter härom meddelas.

Beträffande den sakkunniges författningsförslag inhämtas av statsrådsprotokollet huvudsakligen följande:

Punkten 1 (bestämmelsernas tillämpningsområde).

Departementschefen tillstyrker den under förevarande punkt föreslagna bestämmelsen.

Punkten 2 (övergång från rektorsförordnande till lärartjänst m. m.).

Den sakkunnige har anfört bland annat följande.

Här har ansetts böra intagas nu gällande föreskrift, att rektorsbefattningarna tillsättas medelst förordnande för viss tid.

En ordinarie tjänsteman inom allmänna civilförvaltningen, som erhållit förordnande att bestrida sådan chefsbefattning, som tillsättes medelst förordnande för viss tid, frånträder samtidigt sin ditills innehavda tjänst. Skulle hans förordnande å chefsbefattningen upphöra utan att efterföljas av förnyat förordnande, måste särskilda åtgärder vidtagas för att han skall kunna kvarstå i statstjänst. För ett par fall finnas i avlöningsreglementet bestämmelser meddelade i syfte att underlätta övergång till annan tjänst.

En annan ordning gäller i fråga om rektorer. En ordinarie lärare, vilken

förordnats att bestrida rektorsbefattning, kan när som helst återgå till den ordinarie lärartjänst han innehade vid rektorsförordnandets början. Nämda tjänst blir visserligen i vederbörlig ordning återbesatt med ordinarie innehavare, men i den nye tjänstinnehavarens fullmakt inryckes ett förbehåll, att han skall vara skyldig att, därest den rektor, vars lärartjänst han innehar, övertager utövningen av lärartjänsten, träda i tjänstgöring vid den läroanstalt Kungl. Maj:t bestämmer.

Givetvis måste det framstå såsom ett önskemål, att förhållandena inom undervisningsväsendet även i förevarande avseende så nära som möjligt kunde anpassas efter vad som gäller inom statsförvaltningen i övrigt. Då emellertid den nuvarande ordningen beträffande rektorernas innehavande av sina lärartjänster icke torde kunna anses direkt oförenlig med grunderna för det nya avlösningsreglementet och dessutom delvis är av praktiskt-organisatorisk natur, har i förevarande sammanhang tillräcklig anledning icke syntts föreligga att föreslå ändrade bestämmelser i nu omhandlade avseende.

Departementschefen har ansett tillräcklig anledning saknas att i detta sammanhang vidtaga ändring i den nu gällande bestämmelsen, enligt vilken en lärare, som förordnats att uppehålla rektorsbefattning men vilkens förordnande upphör, övergår till sin innehavande ordinarie lärarbefattning.

I anslutning till vad i civila avlösningsreglementet stadgas angående exempelvis skyldighet för förste provinsialläkare att såsom vikarie bestrida medicinalrådsbefattning torde under förevarande punkt böra intagas föreskrift angående viss skyldighet för rektor att såsom vikarie bestrida ledamotsbefattning i skolöverstyrelsen. Frågan om gottgörelse för sådant vikariat torde likasom för närvarande böra regleras genom av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

I likhet med innehavare av befattning, tillhörande löneplan C, synes rektor icke böra underkastas den i 3 § 3 mom. första stycket intagna föreskriften om förflyttningskyldighet.

Punkten 3 (särskild löneplan för rektorerna).

Den sakkunnige anför huvudsakligen följande:

För närvarande gäller, att rektorsbefattningarna vid de olika läroanstalterna skola anses tillhöra vissa angivna lönegrader bland de för lärare i allmänhet gällande. Denna anordning, vilken tillkommit närmast för att erhålla en utgångspunkt för bestämmandet av rektorernas pensioner, föreslås bibehållen i fortsättningen. Sedan emellertid numera löneplan A erhållit 37 löneklasser, kunna alla rektorernas lönebelopp direkt angivas genom en hänvisning till en viss löneklass i sagda löneplan. I anslutning härtill föreslås, att lönen vid de olika rektorsbefattningarna skall utgå enligt vissa angivna löneklasser i den under 5 § intagna löneplan A. Detta förhållande är ägnat att underlätta förfarandet exempelvis vid bestämmandet av tjänstledighetsavdrag.

Emellertid har därjämte en särskild löneplansbeteckning för rektorernas vidkommande ansetts böra införas; härigenom vinnes bland annat, att i tjänsteförteckningen direkta hänvisningar kunna äga rum. Rektorernas särskilda löneplan har här betecknats med bokstaven E. Inom nyssnämnda löneplan E upptagas vissa lönegrader, betecknade med 1—14, alltefter den löneställning de olika befattningarnas innehavare skulle erhålla. Lönepla-

nen upptager icke några avlöningsbelopp utan allenast dels lönegradernas nummer, dels ock en föreskrift, att lönen utgår enligt viss angiven löneklass i den under 5 § intagna löneplan A.

Departementschefen tillstyrker den sakkunniges förslag till löneplan.

Punkten 4 (lönegrader, stationeringsorter).

Under denna punkt har den sakkunnige upptagit stadganden, som motsvara vissa föreskrifter i 6 § civila avlöningsreglementet. I det vid sakkunnigförslaget fogade förslaget till tjänsteförteckning hava i förekommande fall rektorsbefattningarna fördelats å fyra avlöningsgrupper.

Departementschefen har icke funnit anledning till erinran mot den sakkunniges förslag till bestämmelser under förevarande punkt.

Punkten 5 (förening av tjänster m. m.).

Den sakkunnige har anfört följande.

Enligt 4 § 2 mom. civila avlöningsreglementet må Kungl. Maj:t eller, vad angår tjänsteman inom 1—27 lönegraderna, vederbörande myndighet meddela tillstånd för tjänsteman att innehava vissa uppdrag och befattningar. En direkt tillämpning på rektorerna av nämnda bestämmelse skulle medföra, att tillstånd i berörda avseende skulle meddelas för vissa rektorer av Kungl. Maj:t och för andra av vederbörande centrala myndighet — skolöverstyrelsen respektive kommerskollegium. Då detta synes mindre lämpligt, föreslås här, att fråga om tillstånd av nyssnämnt slag skall beträffande samtliga rektorer prövas av Kungl. Maj:t.

Den i andra stycket föreslagna bestämmelsen angående rätt för rektor att åtaga sig undervisning i annan läroanstalt överensstämmer med vad som för närvarande gäller, dock med samma modifikation beträffande tiden för meddelat tillstånd, som under 54 § 9 mom. punkt 4 föreslagits beträffande lärare i allmänhet. En självfallen förutsättning är, att den beslutande centrala ämbetsmyndigheten tillser, att bisysslan icke inverkar hinderligt vid utöandet av rektorsbefattningen; detta har emellertid ansetts icke behöva direkt utsägas i författningstexten, när fråga är om rektorer.

Statskontoret har framhållit, att de ifrågasatta bestämmelserna syntes innebära en viss motsägelse, enär enligt statskontorets mening ett åtagande att meddela undervisning vid annan läroanstalt innebure en sådan förening av tjänster, som avses i 4 § 2 mom. Lönenämnden har biträtt statskontorets anmärkning.

Departementschefen har framhållit, att i anslutning till vad myndigheterna anfört synas bestämmelserna under förevarande punkt böra omformuleras, varvid de under punkten upptagna båda styckena sammanslås till ett.

Punkten 6 (vissa avlöningsbestämmelsers tillämplighet).

Den sakkunnige har anfört bland annat följande:

Under förevarande punkt upptagas de bestämmelser i civila avlöningsreglementet, vilka ansetts böra i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande rektorerna. Härjämte upptages under förevarande punkt en hänvisning till de lönegrader enligt löneplan A, som rektorsbefattningarna skolas anses tillhöra.

I fråga om den till 10 § gjorda hänvisningen bör framhållas, att en allmän förutsättning för en tillämpning å rektorerna av de i nämnda paragraf meddelade bestämmelserna är, att desamma skola äga giltighet endast till och med utgången av det i det särskilda fallet löpande rektorsförordnandet.

Departementschefen har ansett, att av honom i det föregående föreslagen särskild föreskrift angående rätten till rörligt tillägg för lärare, vars lön minskats på grund av med tjänsten förenade särskilda förmåner, bör, jämte de av den sakkunnige avsedda bestämmelserna, göras tillämplig å rektorerna.

Punkten 7 (tjänstledighetsavdrag vid nedsättning av tjänstgöringstiden).

Förslaget i denna del överensstämmer i huvudsak med vad som för närvarande gäller.

Lönenämnden har framhållit följande:

Då enligt den föreslagna bestämmelsen — vilken i huvudsak överensstämmer med motsvarande nu gällande — tjänstledighetsavdraget för dag angives skola på visst sätt fördelas mellan rektorsgöromålen och rektors undervisningsskyldighet, synes härav följa, att stadgandet i fråga är avsett att tillämpas vid partiell tjänstledighet under lästid, d. v. s. under den tid av året, då rektor har både rektorsgöromål och undervisningsskyldighet att svara för. Vid partiell tjänstledighet för rektor under den övriga delen av året bör enligt lönenämndens mening huvudregeln i 17 § 1 mom. träda i tillämpning.

Departementschefen har anslutit sig till vad lönenämnden sålunda anført. Det syntes icke böra ifrågakomma, att rektor, som under ferietid vid läroanstalten åtnjuter full tjänstledighet, icke skulle vidkännas oavkortat tjänstledighetsavdrag. I författningstexten torde böra angivas, att bestämmelsen är tillämplig allenast vid partiell tjänstledighet under lästid.

Punkten 8 (särskilda ersättningar).

De under denna punkt upptagna särskilda ersättningarna utgå för närvarande. Någon omräkning av beloppen har icke företagits, då på grund av gällande maximeringsföreskrifter dyrtidstillägg icke för närvarande utgår å desamma.

Departementschefen tillstyrker förslaget i denna del.

Punkten 9 (tjänstebostad).

Den sakkunnige har anført, bland annat, följande:

För närvarande gäller, att där rektor såsom bostad anvisas lägenhet, som disponeras av statsverket eller vederbörande kommun, skall han vara skyldig att *mottaga* densamma. Enligt nu gällande avlöningsreglemente för allmänna civilförvaltningen liksom enligt 41 § civila avlöningsreglementet är en tjänsteman däremot skyldig att *bebo* anvisad tjänstebostad; med sådan bostad förstås emellertid enligt det nya reglementet av statsverket ägd eller disponerad lägenhet, vars upplåtande åt viss tjänsteman vid verket finnes påkallat ur tjänstesynpunkt. Av det sagda framgår, att bestämmelsen i 41 § civila avlöningsreglementet icke helt passar in på rektorernas förhållanden.

På grund härav föreslås en särbestämmelse, vilken innebär, att de nu gällande förhållandena på förevarande område bibehållas oförändrade.

Mot den sakkunniges förslag under denna punkt har *departementschefen* icke funnit anledning till erinran.

Övergångsanordningar.

I statsrådsprotokollet redogöres härafter för erforderliga övergångsanordningar vid de nya avlöningsbestämmelsernas tillämpning å nu ifrågakvarande lärare.

Den sakkunnige har i detta hänseende anfört huvudsakligen följande:

Av de för de statsanställda lärarna enligt kungörelsen 1937: 874 gällande övergångsanordningarna är det särskilt tvenne, som i detta sammanhang påkalla uppmärksamhet, nämligen dels den i nämnda kungörelse ingående bestämmelsen angående första lärarinna vid allmänt läroverk, dels anordningen för den s. k. likalönsprincipens successiva tillämpning å kvinnliga lärare.

Vad *första lärarinnorna vid allmänt läroverk* angår, äro de numera endast fem. I den mån de komma att avgå ur tjänst — vilket på grund av pensionering kan väntas inträffa för två av dem inom de närmaste fem åren — ersättas de av tillsynslärare. Dessa lärarinnor äro numera i staten upptagna såsom ämneslärarinnor, varjämte de äga åtnjuta personligt tilläggsarvode med 500 kronor utöver lön såsom ordinarie ämneslärarinnor. En föreskrift torde erfordras av innehåll, att ifrågakvarande tilläggsarvode må utgå med 600 kronor för år. Beloppets höjning förorsakas av att rörligt tillägg icke kommer att utgå å arvodet i fråga, medan dyrtidstillägg för närvarande utgår å detsamma; viss avrundning uppåt har dessutom skett. Ytterligare erfordras föreskrift motsvarande den i II. A. 6. andra stycket kungörelsen 1937: 874 intagna.

Likalönsprincipens successiva tillämpning å kvinnliga lärare innebär, att sådan lärare skall åtnjuta avlöning, under tiden den 1 januari 1938—den 30 juni 1940 enligt löneklass, som i varje särskilt fall är två löneklasser lägre än den, som enligt avlöningsreglementet eljest skulle hava varit för henne gällande, och under tiden den 1 juli 1940—den 30 juni 1943 enligt löneklass, som är närmast lägre än den, som enligt avlöningsreglementet eljest skulle hava varit för henne gällande.

Erinras må, att likalönsprincipen blir fullt genomförd inom allmänna civilförvaltningen från och med den 1 juli 1939, i vad avser rätt för kvinnlig tjänsteman att åtnjuta lön enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad. Motsvarande förmån bör givetvis tillkomma även de kvinnliga lärarna vid deras inordnande under civila avlöningsreglementet. Härigenom komma vissa kvinnliga lärare lika väl som vissa kvinnliga tjänstemän i allmänhet, vilka nu åtnjuta slutlön inom sin lönegrad, att flyttas upp en löneklass vid det nya avlöningsreglementets ikraftträdande.

Om tillräckliga skäl alltjämt anses föreligga att bibehålla den särskilda övergångsanordningen för kvinnliga lärare, torde böra iakttagas att ikraftträdandebestämmelsen till civila avlöningsreglementet kompletteras med bestämmelse motsvarande det i kungörelsen 1937: 874 II. A. 7. ingående stadgandet.

Vad angår övriga med övergången till det nya lönesystemet sammanhängande förhållanden har *skolöverstyrelsen* förordat en övergångsbestämmelse till bevarande i viss utsträckning av den nu förefintliga rätten för lä-

rare att för placering i löneklass tillgodoräkna föregående tjänstetid. I detta hänseende har överstyrelsen anfört bland annat följande.

Väsentliga skiljaktigheter i rätten att för löneklassplacering tillgodoräkna sig föregående anställningstid vid befordran från icke-ordinarie tjänst till ordinarie tjänst förefinnas mellan undervisningsväsendets nuvarande avlöningsbestämmelser och bestämmelserna i det nya civila avlöningsreglementet. I princip har nämligen tillgodoräkningsförfarandet vid dylik befordran ävensom viss tillgodoräkning vid befordran från lägre till högre ordinarie tjänst avskaffats i det sistnämnda avlöningsreglementet. Den s. k. sneddningsregeln skall i stället bilda den regelmässiga gången för lönetursberäkningen såväl vid befordran från extra-ordinarie till ordinarie tjänst som vid övergång från lägre till högre ordinarie tjänst. Denna regel kommer dock vid befordran till ordinarie tjänst efter den nya löneregleringens genomförande att ställa sig gynnsammare än vad nu är fallet, då begynnelselönen för extra ordinarie tjänstemän vid bifall till lönekommitterades förslag kommer att ligga en löneklass högre än för närvarande.

Vid det statliga undervisningsväsendet har tillgodoräkningsförfarandet i mycket stor utsträckning kommit till användning. Så har exempelvis en extra ordinarie adjunkt vid befordran till ordinarie adjunkt kunnat räkna sig tillgodo den tid utöver tre år, som han i en följd innehaft anställning som extra ordinarie adjunkt, extra adjunkt eller timplärare med full tjänstgöring. All denna tjänstgöring har nämligen ansetts som »likvärdig».

Vid ett tilläpande enbart av den föreslagna sneddningsprincipen skulle för en dylik adjunkt endast år i löneklasserna 22 och därutöver kunna tillgodoräknas, däremot skulle tid som timplärare med full tjänstgöring, som extra adjunkt, som e. o. adjunkt i löneklasserna under den 22:a samt den före den 1 januari 1938 fullgjorda icke-ordinarie tjänstgöring, som vederbörande icke före den 1 juli 1939 hunnit tillgodoräknas för placering i löneklass såsom e. o. adjunkt, ej kunna tagas i beaktande vid löneklassplacering.

Överstyrelsen vill därför ifrågasätta, om icke en övergångsbestämmelse borde utfärdas, varigenom tillgodoräkning för löneklassplacering av de icke-ordinarie befattningshavarnas tjänstgöring intill utgången av juni månad 1939 skulle regleras enligt de intill sagda tidpunkt gällande bestämmelserna. En dylik bestämmelse skulle bl. a. motiveras av att dessa befattningshavare som icke-ordinarie tjänstemän ej åtnjutit de fördelar den ifrågasatta ändrade löneklassindelningen för de extra-ordinarie tjänstemännen innebär.

Lönenämnden har i denna fråga anfört, att enligt lönenämndens mening kunna tillräckliga skäl icke anses föreligga för att vid den stundande övergången till nya avlöningsbestämmelser särskilda föreskrifter skulle utfärdas, varigenom en viss grupp befattningshavare skulle i ett ur principiell synpunkt så betydelsefullt hänseende som det nu omhandlade komma att ställas i förmånligare ställning än övriga kategorier av tjänstemän.

I särskilt yttrande till lönenämndens utlåtande i denna del hava två ledamöter anfört, att de anslöte sig till skolöverstyrelsens förslag till skydd för den tillgodoräkningsrätt, som nu är tillerkänd vissa befattningshavare för löneklassplacering, och ville därjämte framhålla, att lärare, som nu erhåller s. k. personlig lönefyllnad, genom en övergångsbestämmelse borde tillförsäkras liknande trygghet mot en eventuell lönereduktion vid övergång till det nya avlöningsreglementet.

Lönenämnden har beträffande erforderliga övergångsanordningar ytterligare anfört bland annat:

Ett annat förhållande, som kräver särskild uppmärksamhet vid övergången till det nya lönesystemet, sammanhänger med den förordade och av lönenämnden tillstyrkta omläggningen av grunden för beräkandet av övningslärnarnas avlöning. Nuvarande tjänst innehavare synas enligt lönenämndens uppfattning böra skyddas mot löneminskning vid de nya bestämmelsernas ikraftträdande.

Kompensation för inträffad löneminskning synes lönenämnden böra utgå i form av personlig lönefyllnad. Vad angår grunden för bestämmandet av sådan lönefyllnad synes det rimligt, att denna fastställes med utgångspunkt från att ifrågavarande befattningshavare, så länge de kvarstå vid de befattningar de innehava den 1 juli 1939, ej skola efter nämnda dag åtnjuta lägre sammanlagd årlig löneinkomst än den, som vid motsvarande timantal skulle hava tillkommit dem vid tillämpning av den nya löneplanen men med bibehållande av den s. k. treprocentregeln. Erinras må, att extra ordinarie och extra övningslärares löner beräknas efter samma grundläggande princip som motsvarande ordinarie lärare, varför även de nämnda slagen av icke-ordinarie lärare böra tillförsäkras personlig lönefyllnad så länge de kvarstå i de befattningar de innehava den 1 juli 1939.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande:

Vad beträffar de av den sakkunnige berörda övergångsanordningarna biträder jag förslaget, att den särskilda ersättning, som skall tillkomma de ännu kvarvarande första lärarinnorna vid allmänt läroverk, uppräknas till 600 kronor för år; rörligt tillägg kommer icke att utgå å sådan ersättning. Liksom för närvarande bör gälla, att första lärarinna skall vid tjänstledighet avstå den på ledighetstiden belöpande delen av den särskilda ersättningen. Beträffande gottgörelse åt den, som förordnas att i stället för den lediga lärarinnan fullgöra de med uppdraget såsom första lärarinna förenade göromålen, bör emellertid den ändringen vidtagas i nu gällande grunder, att sådan gottgörelse icke må utgå med högre belopp än som skulle tillkommit vikarien, därest hon innehaft förordnande såsom tillsynslärare; sistnämnda befattningshavare åtnjuta för närvarande särskild ersättning med högst 300 kronor för läsår.

Den nu gällande övergångsanordningen beträffande kvinnlig ordinarie lärares lön bör enligt min mening bibehållas. I enlighet härmed bör intagas ett stadgande av innehåll, att i fråga om avlöning till kvinnlig ordinarie lärare skall för tiden intill den 1 juli 1943 gälla, vad därom särskilt stadgas. Erinras må, att den första övergångsperioden utlöper redan den 30 juni 1940. Jag förutsätter, att den för vederbörande lärarinna övergångsvis gällande lägre löneklassen även lägges till grund exempelvis vid bestämmandet av tjänstledighetsavdrag. Vidare förutsätter jag att de kvinnliga ordinarie lärare, som vid reglementets ikraftträdande beräknas hava under tre år tillhört den för sådan lärare nu gällande slutlöneklassen, från och med den 1 juli 1939 uppflyttas en löneklass.

Vad därefter angår skolöverstyrelsens förslag, att i samband med slopandet av tillgodoräkningsrätten vid lärares inplacering i löneklass en särskild övergångsbestämmelse skulle meddelas av innehåll, att vid befordran till ordinarie tjänst efter den 30 juni 1939 tillgodoräkning enligt nuvarande grunder skulle fortfarande få ske av anställningstid i egenskap av icke-ordinarie lärare, fullgjord intill utgången av juni 1939, finner jag mig icke

kunna förordas, att enbart för lärarnas vidkommande en särskild övergångsbestämmelse av nämnda innebörd utfärdas.

I överensstämmelse med den ståndpunkt, som intagits i fråga om övriga statliga befattningshavare, bör personlig lönefyllnad enligt bestämmelserna i kungörelsen den 5 november 1937 (nr 874) eller andra däremot svarande föreskrifter bortfalla för dem, som övergå till de nya avlöningsbestämmelserna.

Beträffande den övergångsanordning, som skulle följa av den av mig i det föregående förordade omläggningen av grunden för beräkandet av övningslärarnas avlöning, ansluter jag mig till lönenämndens förslag. I enlighet härmed böra lärare i övningsämne, å vilkas lön för närvarande avdrag sker på grundval av den i det föregående omnämnda treprocentregeln, tilldelas personlig lönefyllnad med belopp, motsvarande skillnaden mellan den avlöning de erhålla vid tillämpning av de nya avlöningsbestämmelserna och den, som vid motsvarande timantal skulle hava med bibehållande av treprocentregeln tillkommit dem enligt den nya löneplanen. Personlig lönefyllnad enligt nu förordade grunder bör för ordinarie befattningshavare utgå så länge han kvarstår vid den befattning han innehar den 1 juli 1939.

Vad angår övningslärarna ifrågasätter jag ytterligare en särskild övergångsanordning. Jag får erinra, att 1936 års riksdag i samband med beslut om en *successiv* omorganisation av folkskoleseminarierna medgav, att ordinarie övningslärare, som erhållit dylik anställning före den 1 juli 1935 och som under tiden från och med läsåret 1936/37 intill dess att han avginge från sin befattning komme att erhålla mindre omfattande tjänstgöring än som motsvarade ett på visst sätt beräknat medeltal, skulle under varje läsår äga åtnjuta ett *personligt lönetillägg*, motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan den avlöning, som han skulle hava uppburit, om för tjänsten varit bestämd en tjänstgöring av den omfattning, som motsvarade nämnda medeltal, och den som han ägde uppbära för sin faktiska tjänstgöring under året. I anledning av riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t genom kungörelse den 30 juni 1936 (nr 442) bestämmelser i ämnet.

I den mån nämnda kungörelse blivit tillämplig å övningslärarna före den 1 januari 1938, har det personliga lönetillägg de före nämnda dag ägt åtnjuta inräknats i den personliga lönefyllnad, som utgår jämlikt föreskrifterna i kungörelsen den 5 november 1937 (nr 874).

Fråga har nu uppkommit, huruvida personligt lönetillägg enligt 1936 års kungörelse bör få åtnjutas av övningslärare, som övergått på det nu gällande avlöningsreglementet. Såväl skolöverstyrelsen som statskontoret och undervisningsväsendets lönenämnd hava ansett, att så bör vara fallet. Om ej sådant tillägg får åtnjutas, skulle nämligen övningslärare vid folkskoleseminarium, som omorganiserats jämlikt 1936 års riksdags beslut efter 1937 års utgång, icke erhålla någon kompensation för den löneminskning, han får vidkännas i anledning av omorganisationen. Efter att hava samrått med chefen för ecklesiastikdepartementet finner jag mig böra biträda myndigheternas uppfattning. Därest riksdagen ej framställer erinran häremot, torde därför bestämmelser böra meddelas, som möjliggöra att personligt lönetillägg i anslutning till de i 1936 års kungörelse meddelade bestämmelserna må tillgodonjutas under innevarande lönerogleringsperiod. Härvid bör beaktas, att det enligt de blivande bestämmelserna utgående personliga lönetillägget bör få åtnjutas av sådana lärare, som tidigare åtnjutit personligt lönetillägg och på grund härav erhållit personlig lönefyllnad, allenast i den mån detsamma överstiger den personliga lönefyllnaden.

Det synes skäligt, att även sedan civila avlöningsreglementet blivit tillämpligt å ifrågavarande övningslärare, viss kompensation skall kunna beredas

dem för löneminskning i anledning av folkskoleseminariernas omorganisation. Det torde få överlätas på Kungl. Maj:t att härom meddela beslut i de icke särskilt talrika fall, då dylik kompensation kan ifrågakomma. Kompensation synes därvid böra medgivas efter i stort sett samma grunder, som angivits i 1936 års riksdagsbeslut, dock bör ej i något fall högre belopp tillerkännas såsom kompensation än att detsamma jämte avlöningen och den personliga lönefyllnad, som enligt vad förut förordats skulle utgå vid tillämpning övergångsvis av treprocentregeln, sammanlagt motsvarar summan av de löneförmåner, vartill vederbörande lärare varit berättigad enligt de omedelbart före den 1 juli 1939 gällande bestämmelserna med för honom då gällande timantal.

Där så befinnes skäligt, bör kompensation för löneminskning i anledning av 1927 års riksdags beslut angående omorganisation av det högre skolväsendet i huvudsaklig överensstämmelse med vad nu angivits även kunna tillerkännas övningslärare vid de allmänna läroverken, vilka tidigare åtnjutit personligt lönetillägg enligt bestämmelserna i kungörelsen den 19 september 1929 (nr 289).

Lärarna vid här ifrågavarande läroanstalter böra tillförsäkras samma förmån i fråga om bibehållande av nu utgående barntillägg, som enligt beslut av 1938 års riksdag skall tillkomma övriga befattningshavare, å vilka civila avlöningsreglementet blir tillämpligt.

Jämväl i övrigt torde för lärarna samma övergångsbestämmelser böra i tillämpliga delar bliva gällande, som må komma att meddelas för övriga befattningshavare, vilka övergå på civila avlöningsreglementet.

De lärare, som icke vilja övergå på det nya avlöningsreglementet, böra tillsvärdare få — efter sedvanlig årlig prövning — behålla dyrtidstillägg men däremot ej berättigas uppbära de förmåner av provisorisk natur, som beviljats i avbidan på ny lönereglering, nämligen provisoriskt dyrtidstillägg och provisorisk avlöningsförstärkning.

Motionerna.

Till stöd för det i de likalydande motionerna I: 252 och II: 392 framställda yrkandet har i motionen I: 252 anförts huvudsakligen följande:

Såväl skolöverstyrelsen som lönenämnden hade vitsordat, att vid den praktiska tillämpningen av tillgodoräkningsinstitutet påtagliga skiljaktigheter föreläge mellan å ena sidan den civila statsförvaltningen och å andra sidan det statliga undervisningsväsendet. Detta förhållande torde ytterst bero på att arbetsuppgifterna för icke-ordinarie befattningshavare vid civilförvaltningen mera sällan ansåges likvärdiga med de ordinarie befattningshavarnas, under det att icke-ordinarie lärare praktiskt taget alltid kunde sägas hava med den ordinarie läraren fullt likvärdiga arbetsuppgifter.

Under det att de extra ordinarie lärare, som erhöles ordinarie tjänst före den 1 juli 1939, finge tillgodoräkna sig all tjänstgöring utöver tre år, skulle de, som erhöles sin befordran efter detta datum, endast kunna påräkna den lägre löneklassplacering, som sneddningsprincipen medgäve. Som exempel kunde anföras, att en extra ordinarie adjunkt med sex tjänstår vid befordran strax före reglementets ikraftträdande skulle få tillgodoräkna sig tre år och således omedelbart bliva placerad i 24 löneklassen, medan en extra ordinarie adjunkt med likaledes sex tjänstår, som strax efter sagda datum tillträdde ordinarie adjunktstjänst, bleve placerad i 23 löneklassen. Som följd av denna löneklassplacering komme den sistnämnde i ett mycket ofördelaktigt läge i förhållande till den förstnämnde. Den vid utnämningen

till ordinarie adjunkt i 23 löneklassen placerade komme under nio år framåt att årligen erhålla 500 kronor mindre i lön än den, som kanske endast ett halvt år tidigare — före den 1 juli 1939 — placerades i löneklass 24 vid utnämningen till sin ordinarie tjänst. Denna löneklassplacering torde av vederbörande komma att anses så mycket hårdare, som de i många fall vore familjeförsörjare och oftast hade studieskulder eller andra ekonomiska svårigheter att kämpa med. Stundom kunde ur beföringssynpunkt ofördelaktiga ämneskombinationer hava förorsakat en förlängd extra ordinarie tjänstetid och fördröjt övergången till fast tjänst.

Starka skäl syntes sålunda tala för införande av sådana bestämmelser att verkningarna av själva övergången till det nya lönesystemet mildrades. Dessa bestämmelser avsåge endast åren närmast efter reglementets ikraftträdande och torde böra tillämpas under så lång tid, som rimligtvis erfordrades, för att de extra-ordinarie befattningshavare, som drabbades av följderna av tillgodoräkningsförfarandets avskaffande, skulle kunna erhålla ordinarie tjänst, förslagsvis under sex år.

Utskottet.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts föreliggande förslag om inordnande från och med den 1 juli 1939 under civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) av de ordinarie lärarna, inberäknat rektorerna, vid de statliga undervisningsanstalter, vid vilka lönereglering åren 1937 och 1938 genomförts i anslutning till det för kommunikationsverken och allmänna civilförvaltningen för närvarande gällande lönesystemet.

Genom att civila avlöningsreglementet göres tillämpligt å de statsanställda lärarna komma flertalet av reglementets bestämmelser att bli direkt tillämpliga å dem. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skola de särbestämmelser, som i samband med lärarnas inordnande i reglementet bli nödvändiga, i allmänhet meddelas i särskild moment under de paragrafer i reglementets 2 avdelning 8 kap., som avse åttonde, respektive tionde huvudtitlarna. En liknande anordning har redan vidtagits i reglementet beträffande ett stort antal befattningshavare eller befattningshavargrupper, för vilka särbestämmelser i olika avseenden befunnits erforderliga. I 2 avdelningen 8 kap. skulle införas särbestämmelser i fråga om andra ordinarie lärare än rektorer. Rektorernas avlöningsförhållanden förutsättas skola regleras i ett blivande, såsom 3 avd. betecknat särskilt avsnitt av civila avlöningsreglementet.

Utskottet har icke funnit något att erinra mot den sålunda föreslagna anordningen. Vad däremot angår detaljerna i de föreslagna avlöningsbestämmelserna har Kungl. Maj:ts förslag i vissa avseenden icke kunnat av utskottet oförändrat tillstyrkas. Utskottet upptager i det följande punkt för punkt de delar av Kungl. Maj:ts förslag, som givit utskottet anledning till erinringar eller uttalanden.

I fråga om de särbestämmelser, som erfordras beträffande läroanstalterna under åttonde huvudtiteln, vilka bestämmelser i Kungl. Maj:ts förslag upptagits under beteckningen 54 § 9 mom., får utskottet anföra följande.

Enligt det i 4 punkten intagna stadgandet skulle liksom för närvarande med befattning såsom lärare i övningsämne kunna under vissa villkor få förenas annan tjänst. Genom ett till nämnda föreskrift fogat tillägg skulle emellertid härvid tillika stadgas, att fråga om förening med sådan övnings-

lärarbefattning av ordinarie statstjänst eller därmed jämförlig kommunal befattning skall underställas Kungl. Maj:ts prövning, varvid medgivande varom nu sagts skall, där så kan ske, avse viss tid, som ej bör överstiga tre år i sänder. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot att ett tillägg av i huvudsak nämnda innebörd göres till nu gällande bestämmelse. Utskottet anser sig emellertid böra framhålla, att det av motiveringen till det föreslagna stadgandet framgår, att tilläggets egentliga innebörd är att om möjligt förhindra, att ordinarie övningslärartjänster få av samma tjänstinnehavare bibehållas förenade i sådana fall, då det sammanlagda timantalet på tjänsterna kommer att mera avsevärt överstiga vad som skäligen kan be-tecknas såsom full tjänstgöring i egentlig mening. Stadgandet synes däremot icke vara avsett att medföra, att under Kungl. Maj:ts prövning skulle bringas exempelvis den sedan länge tillämpade anordning, som innebär att en musiklärare med sin tjänst förenar befattning såsom kantor eller organist. Med hänsyn till det anförda har utskottet funnit sig böra tillstyrka sådan jämkning i uttryckssättet på denna punkt, att orden »ordinarie statstjänst eller därmed jämförlig kommunal befattning» ersätts av »ordinarie statlig eller därmed jämförlig kommunal övningslärarbefattning».

I 5 punkten föreslås de grundläggande reglerna för beräkning av lön till övningslärare. I detta hänseende har i Kungl. Maj:ts förslag vidtagits den ändringen i nu gällande bestämmelser, att vid undervisningsskyldighet, som över- respektive understiger 30 veckotimmar, ökning respektive **minskning** skall ske av den för vederbörande löneklass gällande årslönen med en trettiondedel för varje veckotimme i stället för såsom för närvarande med tre procent för varje veckotimme. Till förmån för förslaget har väsentligen åberopats, att den föreslagna regeln (trettiondedelsregeln) ur löneteknisk synpunkt är att föredraga framför den nu gällande (treprocentregeln) samt att det vore önskvärt, att avlöningsbestämmelserna för de statsanställda lärarna bringades i överensstämmelse med dem som av 1938 års riksdag godkänkts för de kommunalt anställda övningslärarna, för vilka trettiondedelsregeln gäller.

Utskottet finner sig kunna dela den av departementschefen hävdade meningen, att det är önskvärt, att de grundläggande avlöningsbestämmelserna för övningslärarna vid de statliga och de kommunala högre läroanstalterna bringas att sammanfalla. Den strävan, som förefunnits att genom förening av tjänster söka bereda övningslärarna bättre utkomst, måste givetvis i fortsättningen underlättas, därest de grundläggande avlöningsbestämmelserna vid olika slags tjänster göras likartade. I princip delar utskottet således departementschefens mening, att samma regel bör tillämpas vid de statliga och de kommunala läroanstalterna.

Emellertid har utskottet icke känt sig övertygat om att en förändring i beräkningssättet för de statsanställda övningslärarnas lön, på sätt departementschefen förordat, bör äga rum vid civila avlöningsreglementets ikraftträdande för dessa lärare. Utskottet vill erinra, att föredragande departementschefen i propositionen nr 278 till innevarande års riksdag angående

ändrade pensionsbestämmelser för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor uttalat sig för, att en utredning bör komma till stånd beträffande de kommunalt anställda övningslärarnas avlöningsförhållanden och anställningsvillkor m. m. Med hänsyn härtill förefaller det utskottet, som om jämförelse för närvarande icke med nödvändighet behövde ske med det kommunala skolväsendets förhållanden, då det gäller bestämmandet av löneställningen för de statsanställda övningslärarna. Det synes utskottet naturligt, om en utredning angående de kommunala övningslärarnas anställnings- och avlöningsvillkor komme att beröra även de statsanställda övningslärarnas förhållanden. Då löneställningen för sistnämnda lärargrupper sålunda torde kunna förväntas komma under överbäggande vid den i utsikt ställda utredningen, har utskottet — under erinran, att ett genomförande av trettiondedelsregeln i allmänhet medför en sänkning av den för närvarande fastställda löneställningen vid vederbörande statliga övningslärartjänster såsom sådana i förhållande till den som följer av en tillämpning av treprocentregeln — funnit sig böra förorda, att treprocentregeln tills vidare bibehålles för övningslärarna vid de statliga läroanstalterna. I samband med civila avlöningsreglementets ikraftträdande för dessa lärare bör emellertid vid sådant förhållande föreskrivas, att övningslärarna skola vara pliktiga att, i förekommande fall mot personlig lönefyllnad enligt av departementschefen förordade grunder, underkasta sig ändrade bestämmelser rörande grunden för årslönens beräkning vid timantal, som över- respektive understiger 30 veckotimmar.

Såsom en konsekvens av utskottets ställningstagande i denna fråga torde vissa ändringar böra vidtagas i 5 punkten b) och c) samt i 8 punkten av det till propositionen hörande författningsförslaget. I 5 punkten b) bör sålunda i första stycket det på två ställen förekommande uttrycket »en trettiondedel» ersättas av »tre procent» samt i andra stycket uttrycken »fyra trettiondedelar», »tjuguen trettiondedelar» och »tjugufyra trettiondedelar» ersättas av respektive »12 procent», »63 procent» och »72 procent». Vidare bör i detta sammanhang meddelas en spärregel motsvarande den i 8 § 2 mom. sista stycket avlöningsreglementet den 30 september 1937 (nr 873) intagna. Ett sådant stadgande erfordras icke med trettiondedelsregeln men nödvändiggöres vid en tillämpning av treprocentregeln. Vid bestämmelsens slutliga utformning torde densamma kunna inbegripa jämväl det i sista meningen av 5 punkten b) i Kungl. Maj:ts förslag intagna stadgandet. I 5 punkten c) andra stycket bör uttrycket »en trettiondedel» ersättas av »tre procent». I 8 punkten slutligen bör ordet »trettiondedelar» utbytas mot »procent». Kungl. Maj:t torde få vidtaga den definitiva utformningen av de nu ifrågakvarande bestämmelserna.

I samband med behandlingen av 6 punkten, som avser tillämpningen av visst stadgande om lönetur och mot vilket utskottet icke har något att erinra, har utskottet haft anledning att uppmärksamma spörsmålet om docenternas lönetursrätt. Fråga har nämligen inom utskottet uppkommit, huruvida i föreliggande författningsförslag borde införas särskilda

bestämmelser angående lönetursrätt för docenter vid befordran till ordinarie lärartjänst. I detta hänseende får utskottet anföra följande.

Genom 1937 års löne reglering ersattes de ditills gällande, första gången år 1877 införda särskilda bestämmelserna angående docenternas lönetursrätt av avlöningsreglementets allmänna stadganden. Det uttalades i motivering- en till de nya bestämmelserna, att det syntes vara tillräckligt, att docent- tjänstgöring finge tillgodoräknas lika med annan icke-ordinarie tjänstgöring, d. v. s. att docenttjänstgöring i statens tjänst skulle bedömas enligt 11 § 1 mom. första stycket avlöningsreglementet och att sådan tjänstgöring utom statens tjänst skulle bedömas enligt 11 § 2 mom. andra stycket, enligt vilket Kungl. Maj:t i vissa fall kunde medgiva tillgodoräkning av utomstatlig tjänst- göring. I enlighet med denna uppfattning hade i författningsförslaget icke upptagits någon särbestämmelse beträffande docenter.

Docenterna äga alltså för närvarande vid befordran till lärartjänst tillgodo- räkna sin tjänstetid såsom docenter i och för placering i löneklass såsom ordinarie lärare under samma förutsättningar, som gälla för lärare vilka befordras till ordinarie tjänst från icke-ordinarie lärarbefattning i allmänhet, nämligen att den föregående tjänstgöringen skall vara fullgjord i en följd och kunna anses likvärdig med den ordinarie tjänsten samt att en tid av tre år avdrages. När nu i det nya civila avlöningsreglementet rätten för tjänstemän i allmänhet att för löneklassplacering i erhållen ordinarie befattning till- godoräkna föregående anställningstid i princip avskaffas, kommer detta alltså att gälla även för sådana lärare, vilka före utnämningen till lärartjänst innehaft anställning såsom docenter.

I stället för den sålunda avskaffade tillgodoräkningsrätten har trätt en vidgad tillämpning av de s. k. sneddningsreglerna, vilka upptagas i 8 § civila avlöningsreglementet (1939:8) och innebära, att den befordrade alltid skall erhålla en omedelbar löneökning men samtidigt också att, där skillnaden mellan den befordrades lön i den förra befattningen och begynnelselönen i den nya befattningen uppgår till två löneklasser eller mera, den befordrade får åtnöjas med begynnelselönen i den högre tjänsten. Vad nu särskilt angår docenternas förhållanden, synes, så vitt ej annat föreskrives, den sålunda angivna grundtanken i 8 § endast kunna göras tillämplig i vissa fall, då en docent erhåller ordinarie adjunktstjänst; vid befordran till lektor för docent, som innehar docentstipendium, inträder nämligen redan vid en placering i lägsta för lektor gällande löneklass omedelbart en så avsevärd årlig löneök- ning (omkring 2,000—4,000 kronor), att en direkt tillämpning av de i 8 § stadgade grunderna icke torde kunna ske, med mindre kompletterande be- stämmelser meddelas.

Utskottet kan icke bortse från att docenterna hädanefter komma att för- lora en särskild lönetursrätt, som de sedan länge åtnjutit, låt vara att den- samma sedan den 1 januari 1938 varit inbegripen i den allmänna lönetursrätt, som för närvarande är stadgad vid civila befattningshavares befordran till ordinarie tjänst. Utskottet finner sig böra förorda, att — i avvaktan på re- sultatet av den för närvarande pågående utredningen angående docentinsti-

tutionen — vid uppkommande fråga om tillämpningen av 8 § 3 och 4 mom. civila avlöningsreglementet i samband med befattningshavares tillträde till ordinarie lärartjänst vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk eller folkskoleseminarium särskilt avseende må fästas vid den omständigheten, att vederbörande befattningshavare före befordringen innehafvt anställning såsom docent inom teologiska eller filosofiska fakulteten vid universitetet i Uppsala eller Lund eller inom motsvarande läroområde vid Stockholms eller Göteborgs högskola, dock endast i den mån vederbörande härvid visat sig hava bestritt undervisning av den omfattning, som varit bestämd för universitetsdocent med docentstipendium.

I 7 punkten meddelas vissa bestämmelser angående ferier och semester. Bland annat föreskrives att verkstadsingenjör vid tekniskt läroverk äger åtnjuta ferier. Utskottet har i sak intet att erinra mot detta förslag, men anser sig böra förorda, att — vid det förhållandet att det vid de tekniska läroverken finnes endast *en* verkstadsingenjör, vilken därtill är uppförd å övergångsstat — den ifrågavarande delen av bestämmelsen utbrytes ur avlöningsreglementet, varvid föreskrift i ämnet torde böra av Kungl. Maj:t meddelas i annan ordning. Vidare lämnas i den nu omhandlade punkten föreskrift angående semestertidens längd för översköterska och sjuksköterska vid vissa anstalter för blinda och dövstumma. Utskottet vill erinra, att Kungl. Maj:t i proposition nr 211 till årets riksdag angående anslag till avlöningar vid de allmänna läroverken m. fl. statliga läroanstalter föreslagit inrättandet vid läroanstalterna för blinda av en befattning såsom sjuksköterska. Då även för denna befattningshavare särskilda semesterföreskrifter böra gälla, förutsätter utskottet, att Kungl. Maj:t, därest förslaget angående inrättande av nämnda sjuksköterskebefattning av riksdagen godkännes, må äga att i andra stycket av den förevarande punkten införa jämväl sjuksköterska vid läroanstalt för blinda.

I 10 punkten föreslås ett stadgande av innehåll, att har tjänsteman, som äger åtnjuta ferier, under de två terminerna närmast före ferietid icke bestritt sin egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning, skall han vidkännas A-avdrag under ferietiden, i den mån densamma icke innefattas i tiden för tjänstemannen meddelad tjänstledighet. Bestämmelsen ansluter sig till motsvarande bland civila avlöningsreglementets allmänna bestämmelser upptagna föreskrift (15 § 1 mom. andra stycket), men skiljer sig i sakligt hänseende därifrån i det hänseendet, att uttrycket »de två terminerna» ersatt uttrycket »sedan minst ett år» samt att orden »i den mån densamma icke innefattas i tiden för tjänstemannen meddelad tjänstledighet» tillagts. I motiveringen till förslaget i denna del uttalar departementschefen, att han — i motsats till statskontoret och lönenämnden — anser den nyssnämnda bestämmelsen i 15 § 1 mom. andra stycket civila avlöningsreglementet äga tillämpning även i andra fall än då tjänstledigheten föranletts av sjukdom. Det syntes däremot departementschefen tydligt att bestämmelsen icke vore tillämplig, i den mån ferietiden innefattades i tiden för tjänstemannen meddelad tjänstledighet. Även under den tid, då tjänstledighetstiden sam-

manföle med ferietid, borde nämligen de bestämmelser tillämpas, som gällde för tjänstledighet av det slag, varom fråga vore. Departementschefen har slutligen uttalat, att det borde ankomma på den tjänstledighetsbeviljande myndigheten att, därest tjänstledighet, som sökts för tjänstgöringstid, skäligen borde omfatta jämväl ferietid, föreskriva såsom villkor för ansökningens beviljande att densamma kompletterades med ansökan om ledighet jämväl för ferietiden.

Utskottet finner sig kunna i stort sett uttala sin anslutning till vad föredragande departementschefen sålunda anfört. Emellertid komma vid ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag de för de statsanställda lärarna tillämpade grunderna att i visst avseende skilja sig från de jämlikt avlöningsreglementena för kommunanställda lärare gällande. Enligt vad som framgår av propositionen nr 176 till årets riksdag angående provisoriska avlöningsbestämmelser under budgetåret 1939/40 för vissa kommunanställda lärare m. fl., komma avlöningsbestämmelserna för sistnämnda lärargrupper att inom kort underkastas granskning i samband med övervägandet av frågan om anpassning av dessa bestämmelser efter de i civila avlöningsreglementet bestämda grunderna. Utskottet finner sig böra under hänvisning härtill i detta sammanhang uttala, att utskottet förutsätter, att vid den blivande översynen av de kommunanställda lärarnas avlöningsbestämmelser särskild uppmärksamhet ägnas åt den nu föreliggande frågan om tjänstledighetsavdrag under ferietid. Enligt utskottets mening böra om möjligt likartade grunder åvägbringas i detta hänseende inom undervisningsväsendets olika delar.

Vad i *övriga punkter av 54 § 9 mom.* samt i *54 § 10 mom.* och *56 § 3 mom.* av Kungl. Maj:t föreslagits har icke givit utskottet anledning till erinran, varför utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag i dessa delar.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle avlöningsbestämmelser för *rektorer* vid de statliga läroanstalterna meddelas i en 3 avdelning av civila avlöningsreglementet, betecknad »Tjänstemän, som åtnjuta lön enligt särskild löneplan eller eljest enligt särskilda bestämmelser». Vid det förhållandet att nämnda avdelning av reglementet ännu icke föreligger definitivt utformad, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att dels godkänna förslag till avlöningsbestämmelser för rektorer, att gälla från och med den 1 juli 1939, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att förordna, på vad sätt nämnda bestämmelser skola inordnas i civila avlöningsreglementet.

Vad sålunda av Kungl. Maj:t föreslagits tillstyrkes av utskottet med nedan angivna jämkning.

I 2 punkten har intagits ett stadgande, att rektorsbefattning tillsättes medelst förordnande för viss tid. Då avsikten med detta stadgandes intagande i avlöningsbestämmelserna mindre torde hava varit att meddela viss föreskrift av ren stadgenatur än att bringa i erinran vad som i förevarande hänseende jämlikt de olika stadgorna redan gäller, torde det nu omhandlade stadgandet lämpligen kunna utgå ur 2 punkten och i stället införas i 1 punkten, vilkens inledande ord förslagsvis kunde erhålla den avfattningen, att de ifrågavarande bestämmelserna hava avseende å innehavare av medelst för-

ordnande för viss tid tillsatt rektorsbefattning vid de läroanstalter, varom i detta sammanhang är fråga.

Vad angår de av departementschefen berörda *övergångsanordningarna* får utskottet framhålla följande.

Beträffande den övergångsanordning, som skulle följa av den förordade omläggningen av grunden för beräkandet av övningslärares avlöning, får utskottet framhålla, att densamma med den ståndpunkt utskottet i detta utlåtande intagit i huvudfrågan icke nu behöver träda i tillämpning.

Vad därefter angår den av skolöverstyrelsen ifrågasatta övergångsbestämelsen till bevarande i viss utsträckning av lärares rätt att i och för placering i löneklass tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring, har departementschefen funnit sig icke kunna förorda, att enbart för lärarnas vidkommande en särskild övergångsbestämmelse av nämnda innebörd utfärdas. Såsom av det föregående närmare framgår, har emellertid i de likalydande motionerna I: 252 och II: 392 hemställts, att extra ordinarie lärare vid befordran till ordinarie tjänst även efter den 1 juli 1939 måtte under viss övergångstid, förslagsvis sex år, vid placering i löneklass få tillgodoräkna sig sin icke-ordinarie tjänstgöring före utgången av juni 1939 i enlighet med intill sagda tidpunkt gällande föreskrifter.

Även om utskottet till en del behjärtar de skäl, som i förevarande motioner anförts till förmån för bevarande under viss övergångstid av den nuvarande tillgodoräkningsrätten, kan utskottet dock icke medverka till att särbestämmelser i detta avseende införas för lärarnas vidkommande. Det nya avlöningssystem, som från och med den 1 juli 1939 skall tillämpas inom praktiskt taget hela den civila statsförvaltningen, är avsett att omedelbart helt träda i tillämpning, utan att därvid i allmänhet skulle gälla några övergångsanordningar beträffande verkningarna av reglementets huvudgrunder i jämförelse med de enligt nuvarande avlöningsreglemente gällande. Utskottet vill särskilt erinra, att frågan om utfärdande av övergångsanordningar rörande tillgodoräkningsrätten var föremål för ståndpunktstagande av föredragande departementschefen i samband med framläggandet för 1938 års riksdag av proposition med förslag till civilt avlöningsreglemente m. m. (prop. 1938: 263 sid. 153). I sådant hänseende förklarade sig departementschefen icke kunna tillstyrka de av ett par ämbetsverk gjorda yrkandena om medgivande att fortsättningsvis under en övergångsperiod få tillämpa det hittillsvarande tillgodoräkningsförfarandet. Enligt utskottets förmenande böra särskilt starka skäl kunna åberopas för att en viss befattningshavargrupp skall tilldelas en särställning i det nu omhandlade avseendet. Då sådana skäl icke kunna anses föreligga i detta fall, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt och ställer sig avvisande till de i ämnet väckta motionerna.

Vad av departementschefen i övrigt anförts i fråga om erforderliga övergångsanordningar har icke givit utskottet anledning till erinran.

II. Ordinarie vaktmästarpersonal vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter.

I samband med beslut om ny lönereglering för lärarpersonalen vid det statliga undervisningsväsendet uttalade 1937 års riksdag, att riksdagen icke ville motsätta sig, att vaktmästarpersonalen vid statens undervisningsväsende, i den mån så ej skett, erhöles anställning i statens tjänst och löner, reglerade i anslutning till de för allmänna civilförvaltningen för närvarande gällande grunderna. Riksdagen uttalade sig vidare för, att de kontanta kostnaderna för läroverksvaktmästarnas avlönande skulle övertagas av statsverket, såvitt anginge ordinarie och extra ordinarie vaktmästare, men att annan vaktmästarpersonal vid de allmänna läroverken alltjämt borde avlönas av ljus- och vedkassornas medel.

Genom beslut den 30 juni 1937 anbefalldes Kungl. Maj:t härefter *skolöverstyrelsen* att inkomma med utredning och förslag i fråga om löneroglering för ifrågavarande vaktmästarpersonal. I anledning härav har överstyrelsen den 29 december 1937 avgivit utredning och förslag i ämnet. Häröver hava infordrade utlåtanden avgivits av *statskontoret* och av *allmänna civilförvaltningens lönenämnd*.

Åligganden och kompetens.

Beträffande vaktmästarpersonalens åligganden och kompetens har skolöverstyrelsen sammanfattningsvis framhållit, att de uppgifter, som i regel påvila en vaktmästare vid ett allmänt läroverk eller annan i detta sammanhang förekommande läroanstalt äro i hög grad beroende av förhållandena på platsen, t. ex. tillgången på biträden för mera okvalificerade uppgifter, såsom städning, gårdsrenhållning och dylikt. Det torde därför i många fall vara lämpligt, att i en instruktion för vaktmästaren såsom för närvarande på många håll redan är fallet hans huvudsakliga åligganden angivas. Det bör tillses, att vaktmästarens arbetstid blir ändamålsenligt utnyttjad även under läroanstaltens ferietider, med frånräknande av semestertiden för honom. I sådana fall, då vaktmästaren under läroanstaltens lästider haft längre arbetsdag än 7 à 8 timmar, vilket mycket ofta är fallet, bör givetvis arbetsdagen under ferietiderna reduceras med hänsyn härtill. I skälig omfattning synas sådana arbeten som inoljning eller fernissning av golv, fönsterputsning, vissa reparations- och målningsarbeten, såsom lagning och fernissning av lärjungepulpetter, lämpligen åläggas honom till utförande under ferietider.

Statskontoret har anfört bland annat:

Statskontoret anser sig särskilt böra framhålla, att det bör ligga synnerlig vikt uppå, att — i den mån vaktmästarens arbetstid så medgiver — bland åliggandena även inräknas portvaktssysslor, städning m. m., så att särskilda ersättningar för dylika arbetsuppgifters ombestyrande i görligaste mån und-

vikas. I detta sammanhang vill statskontoret jämväl fästa uppmärksamheten vid bestämmelsen i 31 § avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningens tjänstemän, vilken bestämmelse torde böra göras tillämplig även å ifrågavarande personal. Övertidsarbete under terminerna synes böra i första hand kompenseras genom befrielse från eller minskning av tjänstgöring under ferier. Vid läroanstalt, där endast en vaktmästare är anställd, måste helt naturligt tillses, att den dagliga arbetstiden, fördelad lika över hela året — med frånräknande av semestertiden — i varje fall icke understiger sju timmar dagligen. Skulle vid någon skola så vara förhållandet, bör ordinarie befattning icke inrättas.

Lönenämnden yttrar:

Lönenämnden vill framhålla vikten av, att de angivna kompetensvillkoren verkligen upprätthållas vid befattningarnas tillsättande. Därest vid någon läroanstalt hittillsvarande befattningshavare saknar föreskriven kompetens för nyinrättad befattning men ändock anses böra kvarhållas vid tjänsten, torde vederbörande — så länge han saknar dylik kompetens — icke böra erhålla ordinarie anställning utan i stället antagas till icke-ordinarie tjänsteman. Samma förfarande bör enligt lönenämndens mening tillämpas, då full tjänstgöring icke kan beredas vaktmästare.

Departementschefen har anfört följande:

Jag kan i huvudsak biträda vad skolöverstyrelsen föreslagit i fråga om vaktmästarpersonalens åligganden och kompetens. Jag ansluter mig jämväl till de uttalanden, som i samband med denna fråga gjorts av statskontoret och lönenämnden.

Såsom en allmän förutsättning för inrättande av ordinarie befattning i viss lönegrad måste givetvis uppställas, att den dagliga arbetstiden, fördelad lika på hela året med undantag av semestertiden, icke understiger sju till åtta timmar. Härvid bör den längre arbetstid, som enligt vad skolöverstyrelsen anfört mycket ofta föreligger under läroanstaltens lästid, kunna kompenseras genom reducerad arbetstid under den tid, då undervisning vid vederbörande läroanstalt icke pågår.

Det synes mig nödvändigt, att instruktioner fastställas för de olika här ifrågavarande befattningshavarna vid varje läroanstalt. Frågan huruvida särskilda ersättningar skola kunna ifrågakomma för arbeten utom tjänsten är direkt avhängig av hur avgränsningen sker av de till tjänsten hörande göromålen. Ehuru vaktmästarnas åligganden givetvis kunna växla efter förhållandena vid varje särskild institution, något som kommer att påverka avfattningen av vederbörande instruktioner, synes det mig dock värt att överväga, huruvida icke genom skolöverstyrelsens — respektive kommerskollegii — försorg en normalinstruktion kunde uppgöras, vilken kunde tjäna till viss ledning vid fastställande av instruktionerna i de särskilda fallen. Dessa senare torde, i anslutning till nu tillämpade grunder, efter vederbörande befattningshavares hörande böra fastställas av lokalstyrelsen respektive styrelsen eller, där styrelse icke finnes, av rektor.

Löneställning.

Skolöverstyrelsen har i anslutning till läroverkslönesakkunniga ansett lönereregleringen för vaktmästarpersonalen böra utgå från den lönenivå, som är bestämd för liknande personal vid andra statliga institutioner, d. v. s. lönegraderna B 7, B 6 och B 5. Enligt överstyrelsens mening borde samt-

liga ifrågavarande lönegrader kunna ifrågakomma även vid sådana läroanstalter, där *endast en* vaktmästare är anställd; härvid skulle lönegraden B 7 ifrågakomma vid de mera omfattande, lönegraden B 6 vid de mellanstora och lönegraden B 5 vid de allra minsta läroanstalterna av denna kategori.

Vid sådana läroanstalter, där mer än en vaktmästare finnas anställda, har överstyrelsen placerat den främste vaktmästaren i lönegraden B 7. I samma lönegrad har även placerats befattningshavare, som har att sköta mera omfattande värmeanläggningar och därtill utföra kvalificerat reparatörsarbete, medan annan värmeledningsskötare, som ej endast är eldare, placerats i lönegraden B 6.

Överstyrelsen framhåller, att det kunde råda en viss överensstämmelse mellan de olika rektorsbefattningarnas vid de allmänna läroverken inplacering i skilda avlöningsgrupper och vaktmästargöromålens omfattning. Arten och omfånget av vaktmästarnas arbetsuppgifter betingas emellertid, fortsätter överstyrelsen, även av andra förhållanden än antalet lärare, elever och klassavdelningar. Hänsyn bör nämligen även tagas till skollokalernas beskaffenhet, huruvida de äro fördelade på en eller flera byggnader, om dessa äro av äldre eller nyare datum, med eller utan värmeledning, med en eller flera uppvärmningscentraler, om uthyrning av lokaler förekommer i nämnvärd omfattning o. s. v. Vidare anser överstyrelsen viss hänsyn böra tagas till sådana förhållanden, som för närvarande råda vid de olika läroverken, såsom antalet för vaktmästargöromålen anställda personer, om dessa göromål även inbefatta mera okvalificerade uppgifter, såsom gårdsrenhållning och städning, samt huru stor del av den dagliga arbetstiden som kan anses åtgå härtill.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande:

Vad angår frågan om den lämpligaste lönegradsplaceringen av befattningshavare, som är en läroanstalts *ende* vaktmästare, ansluter jag mig till skolöverstyrelsens förslag, att samtliga tre nu ifrågavarande lönegrader böra kunna komma till användning allt efter de skiftande förhållandena vid de olika läroanstalterna.

I fråga om de lönegrader som böra komma till användning vid läroanstalter, där *mer än en* vaktmästare finnes anställd, råder i huvudsak enighet bland dem, som yttrat sig i ärendet. Då jag saknar anledning att avvika från myndigheternas ståndpunkt i detta fall, förordar jag, att lönegraden A 7 i allmänhet användes för den främste vaktmästaren vid sådana läroanstalter, alltså för den befattningshavare, som i allmänhet betecknas såsom »vaktmästare». Samma lönegrad bör även komma i fråga för värmeledningsskötare, tillika reparatör, under förutsättning likväl att kvalificerat reparatörsarbete i större omfattning ingår i åliggandena samt att vederbörande befattningshavares arbetsuppgifter uteslutande avse reparations- och därmed jämförliga arbeten samt skötsel av värmeledning. Annan värmeledningsskötare, som ej endast är eldare, bör placeras i lönegraden A 6. Lönegraden A 5 bör användas i fråga om gymnastikvaktmästare, tillika eldare. Sistnämnda lönegrad bör komma ifråga även för befattningshavare, som endast är eldare.

Då det gäller att, med tillämpning av de nu angivna huvudprinciperna, för nästa budgetår fastställa antalet befattningar och dessas lönegrader vid de olika läroanstalterna, måste beaktas, att förhållandena på ifrågavarande, mycket omfattande område äro så skiftande och svårbedömbara, att man

knappast kan påräkna att på en gång kunna genomföra en helt tillfredsställande organisation. Svårigheterna ökas även därigenom, att föreliggande primäruppgifter i åtskilliga fall icke äro sådana, att de verkliga förhållandena framträda med full tydlighet. Vad sålunda anförts talar för, att man för nästa budgetår inrättar icke-ordinarie befattningar i något större utsträckning, än eljest bort ske, samt att en viss återhållsamhet iakttages i fråga om befattningarnas placering i den högsta av de här ifrågakommande lönegraderna.

Särskilda lönefrågor m. m.

Skolöverstyrelsen har upptagit till behandling vissa särskilda lönefrågor och i samband därmed även berört sättet för redovisningen av de ersättningar, vaktmästarna skola erlægga för naturaförmåner. Överstyrelsen anför bland annat följande.

Den avlöning, som i enlighet med den föreslagna lönegradsplaceringen skulle tillkomma vederbörande vaktmästare, bör betraktas som bruttolön. Några avlöningsbelopp utöver dem, som följa med lönegradsplaceringen, få givetvis icke utbetalas. För extra arbetsuppgifter — t. ex. städning i vissa fall eller vid uthyrning av lokaler — som icke tillhöra de sysslor, för vilka befattningshavaren uppbär sin lön, böra dock som hittills särskilda ersättningar utgå. För s. k. övertidsarbete torde särskild ersättning böra utgå endast under förutsättning, att motsvarande ledighet icke kunnat beredas befattningshavaren under annan tid, t. ex. genom minskning av den dagliga arbetstiden under ferierna.

Då i vaktmästarnas löner i de flesta fall ingå vissa naturaförmåner, vanligen fri bostad med värme och lyse, förutsättes, att ersättning skall erläggas härför genom avdrag å avlöningen.

Frågor om vaktmästares uppflyttning i högre löneklass torde för vinnande av önskvärd enhetlighet i avseende på uppflyttningsbestämmelsernas tillämpning böra prövas och avgöras av skolöverstyrelsen.

Av olika anledningar, t. ex. genom en läroanstalts omorganisation, kan den fast anställda vaktmästarpersonalen tänkas bliva övertalig, varför ordinarie vaktmästare i likhet med andra befattningshavare inom statsförvaltningen böra vara underkastade förflyttningsskyldighet.

Departementschefen har framhållit, att för vaktmästarnas naturaförmåner borde givetvis ersättning erläggas i vanlig ordning genom avdrag å avlöningen. Ersättningen borde vid de allmänna läroverken redovisas, så framt bostaden icke vore belägen i staten tillhörig byggnad, såsom uppbördsmedel å avlöningsanslaget. Motsvarande anordning borde vidtagas vid de tekniska läroverken. I övriga fall borde i fråga om sagda ersättning i huvudsak tillämpas samma bestämmelser, som nu gällde för lärarna vid statens undervisningsväsende.

Frågor om vaktmästares uppflyttning i högre löneklass borde enligt departementschefens mening avgöras av vederbörande centrala ämbetsverk.

I anledning av att skolöverstyrelsen framhållit, att ordinarie vaktmästare borde vara underkastade förflyttningsskyldighet, erinrade departementschefen om det allmänna stadgandet i 3 § 3 mom. första stycket civila avlöningsreglementet. Undantag härifrån syntes icke böra ifrågakomma beträffande nu omhandlade befattningshavare.

Anställning.

Skolöverstyrelsen har anfört bland annat följande.

Enligt överstyrelsens uppfattning bör beslut om tillsättningen av ordinarie vaktmästare fattas av överstyrelsen på förslag av vederbörande rektor.

Fråga om anställande av extra ordinarie vaktmästare vid en läroanstalt bör underställas överstyrelsens prövning. Överstyrelsen har vidare framhållit, att vid uppkommen ledighet å en ordinarie vaktmästarbefattning skäl kunna förefinnas för att befattningen icke omedelbart tillsättes. På grund härav föreslår överstyrelsen, att överstyrelsen får rätt att på framställning av vederbörande lokala myndighet medgiva, att en ordinarie vaktmästarbefattning under viss tid får uppehållas av en person i extra ordinarie ställning med avlöning i den lönegrad, som är bestämd för den ordinarie befattningen. Genom en sådan anordning skulle därjämte tillskapas en välbehörlig uppsättning av kvalificerade aspiranter till ledigblivande vaktmästarbefattningar.

Statskontoret och *lönenämnden* hava ansett att viss maximitid — förslagsvis ett år — för en befattnings uppehållande på förordnande borde föreskrivas.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande.

Jag ansluter mig till uppfattningen, att skolöverstyrelsen — respektive kommerskollegium — bör fatta beslut angående befattningarnas tillsättande, varvid givetvis vederbörande lokalstyrelse eller styrelse respektive, där styrelse av nämnt slag icke finnes, vederbörande rektor bör beredas tillfälle att i ärendet avgiva yttrande. Vad jag nu anfört bör dock tillämpas allenast i vad avser ordinarie och extra ordinarie befattningshavare. Annan vaktmästarpersonal bör anställas i samma ordning som för närvarande gäller.

Vid bifall till vad sålunda förordats bör även ledigförklarande av ordinarie och extra ordinarie befattningar ske genom vederbörande centrala ämbetsverks försorg.

Beträffande frågan, huruvida vid löneregleringens genomförande ledigförklarande i vanlig ordning av de nu till inrättande föreslagna befattningarna bör äga rum, må erinras, att vaktmästarpersonalen vid de tekniska läroverken samt vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte redan är uppförd å ordinarie stat. I dessa fall bör nuvarande personal, då fråga är om befattningar som motsvara de för närvarande förefintliga, kunna omedelbart överföras till den nya staten, därest de icke förklara sig önska kvarstå på för närvarande gällande lönebestämmelser. Vad angår övriga läroanstalter kan det enligt min mening icke vara nödvändigt att ledigförklara samtliga här ifrågavarande befattningar. Åtskilliga av de nu tjänstgörande vaktmästarna hava en mycket lång anställningstid vid vederbörande läroanstalt, och beträffande vissa av dessa befattningshavare torde sannolikt ett överförande till nyinrättad befattning utan densammes ledigförklarande framstå såsom naturligt. Kungl. Maj:t torde, sedan erforderlig utredning verkställt genom skolöverstyrelsens respektive kommerskollegii försorg, få, om tillräckliga skäl föreligga, i de särskilda fallen föreskriva, att ledigförklarande ej skall äga rum. Eljest bör ledigförklarande ske i vanlig ordning.

Jag biträder förslaget, att ordinarie vaktmästarbefattning skall kunna, då skäl därtill äro, efter medgivande av vederbörande centrala ämbetsverk få under viss tid uppehållas på förordnande. I likhet med statskontoret och lönenämnden anser jag, att sådant tillstånd bör avse högst ett år.

Övergångsanordningar.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande:

I fråga om befattningshavare, som omedelbart före den 1 juli 1939 innehar vaktmästarbefattning vid någon av ifrågavarande läroanstalter och från och med nämnda dag erhåller ordinarie vaktmästartjänst, bör Kungl. Maj:t eller skolöverstyrelsen respektive kommerskollegium, de senare enligt av Kungl. Maj:t fastställda riktlinjer, äga medgiva, om så prövas skäligt med hänsyn till befattningshavarens hittillsvarande avlöningsförmåner och långvariga anställning såsom vaktmästare, att vederbörande placeras i högre löneklass inom lönegraden än begynnelselöneklassen. Om även vid sådan högre löneklassplacering minskning inträder i förhållande till avlöningen omedelbart före övergången på den nya lönestaten, bör Kungl. Maj:t kunna besluta om personlig lönefyllnad. Det må påpekas, att vid bedömandet av de nu berörda frågorna barntillägg, som vid vissa läroanstalter för närvarande utbetalas till vaktmästarna, böra, i förekommande fall, inräknas i de hittillsvarande avlöningsförmånerna.

I likhet med skolöverstyrelsen och lönenämnden anser jag, att övergångslön bör kunna utgå till nu anställd vaktmästare, som utses till innehavare av ordinarie befattning, för den händelse lönen för närvarande utbetalas i förskott. Övergångslön bör även kunna tillerkännas sådan befattningshavare, därest, såsom i något fall skett, övergång till efterskottsutbetalning av lönen ägt rum i samband med att nuvarande avlöningsreglemente blivit tillämpligt å lärarpersonalen utan att övergångslön eller motsvarande ersättning erhållits. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter framställning i varje särskilt fall meddela beslut, huruvida och med vilket belopp övergångslön skall tillkomma vederbörande befattningshavare.

Personlig lönefyllnad och övergångslön torde få bestridas från vederbörigt avlöningsanslag.

Uppenbarligen kan det i vissa fall inträffa, att för närvarande tjänstgörande vaktmästare förlora anställningen i samband med löneregleringens genomförande. När så befinnes skäligt, torde Kungl. Maj:t, i avvaktan på förslag i ämnet till 1940 års riksdag, provisoriskt få tilldela sådan befattningshavare skälig kompensation. Kostnaderna härför synas böra bestridas från anslagsposten till grundavlönningar till övrig icke-ordinarie personal.

Därest nuvarande innehavare av vaktmästarbefattning å ordinarie stat anmäler, att han icke vill underkasta sig civila avlöningsreglementets villkor och bestämmelser, bör han bibehållas vid lön och tjänstgöringspenningar samt, efter sedvanlig årlig prövning, oreglerat dyrtidstillägg men bör där emot icke få uppbära tillfälligt lönetillägg.

Utskottet.

Det i Kungl. Maj:ts förevarande proposition upptagna förslaget till lönereglering för vaktmästarpersonal vid de statliga undervisningsanstalterna avsluter sig i huvudsak till det principbeslut i ärendet, som på Kungl. Maj:ts förslag fattades av 1937 års riksdag i samband med beslut om ny lönereglering för lärarpersonalen vid nämnda läroanstalter. Det föreliggande förslaget innebär bland annat, att vaktmästare och därmed jämförliga befattningshavare vid dessa anstalter skola fr. o. m. den 1 juli 1939 erhålla lönereglering och inordnas under det samma dag ikraftträdande civila avlöningsreglementet. Utskottet tillstyrker vad Kungl. Maj:t i nämnda hänseende föreslagit.

I förevarande proposition nr 217 framläggas vissa allmänna principer, på

vilka en löne reglering för vaktmästarpersonalen enligt departementschefens mening bör grundas. Frågorna om antalet befattningar av varje särskilt slag vid envar av de skilda läroanstalterna eller grupperna av läroanstalter ävensom dessa befattningars placering i olika lönegrader upptagas till behandling i de till årets riksdag avlåtna propositionerna nr 211 (allmänna läroverk m. fl. läroanstalter under åttonde huvudtiteln) och nr 173 (navigationsskolorna under tionde huvudtiteln). I detta sammanhang har utskottet allenast att ingå på en granskning av de för den föreslagna löne regleringen grundläggande principfrågorna.

Utskottet kan i allt väsentligt biträda vad av departementschefen i propositionen nr 217 föreslagits under de särskilda avsnitt, som beröra åligganden och kompetens, löneställning, särskilda lönefrågor m. m., anställning och övergångsanordningar. Utskottet vill emellertid närmare uttala sig beträffande ett par detaljer i det framlagda förslaget.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle vid de läroanstalter, där mer än en vaktmästare är anställd, den främste vaktmästaren placeras i lönegraden A 7, värmeledningsskötare, som ej endast är eldare och som icke fullgör kvalificerat reparationsarbete, placeras i lönegraden A 6 samt gymnastikvaktmästare, tillika eldare, i lönegraden A 5. Utskottet finner sig i anslutning härtill böra framhålla, att liksom värmeledningsskötare, tillika reparatör, skulle kunna placeras i lönegraden A 7 i stället för i lönegraden A 6, om kvalificerat reparatörsarbete i större omfattning ingår i åliggandena och vederbörandes arbetsuppgifter uteslutande avse reparations- och därmed jämförliga arbeten samt skötsel av värmeledning, bör det enligt utskottets mening icke vara uteslutet att i fråga om gymnastikvaktmästares placering utnyttja lönegraden A 6 i stället för lönegraden A 5 i vissa fall, då på grund av lokala förhållanden mera kvalificerade arbetsuppgifter ingå i åliggandena och en sådan anordning i övrigt kan anses motiverad.

Enligt vad departementschefen anført har det på grund av föreliggande svårigheter att fullt bedöma de verkliga förhållandena vid varje särskild läroanstalt befunnits motiverat att för nästa budgetår inrätta icke-ordinarie befattningar i något större utsträckning än eljest bort ske. Enligt vad som framgår av propositionen nr 211 har med stöd härav föreslagits inrättandet av ett antal extra ordinarie befattningar, d. v. s. praktiskt taget fasta befattningar, förenade med såväl tjänste- som familjepensionsrätt men uppsägbara med i regel tre månaders frist. Utskottet har i anslutning härtill allenast velat framhålla, att därest vid en närmare undersökning av de föreliggande förhållandena vid de särskilda anstalterna en eller annan av de befattningar, som tills vidare förutsatts skola inrättas såsom extra ordinarie, befinnes vara så permanent behöflig, med minst 7 à 8 timmars daglig arbetstid fördelad på hela året bortsett från semestertid, att den utan risk för att vederbörande befattningshavare icke skall kunna för framtiden till fullo utnyttjas bör kunna utbytas mot ordinarie tjänst, hinder härför icke synes böra föreligga. Härvid torde förefintliga lokala förhållanden, exempelvis med avseende på lärjungeantalet och dess växlingar, byggnadsfrågor m. m., få tillmätas stor betydelse.

Departementschefens hemställan.

Departementschefen har slutligen anfört huvudsakligen följande:

Det av den sakkunnige överlämnade författningsutkastet har, såvitt det samma avser ändringar i 54 § 9 och 10 mom. samt 56 § civila avlöningsreglementet, överarbetats inom finansdepartementet. Härvid ha, utöver vad förut angivits, jämväl vidtagits vissa redaktionella jämkningar i författnings-texten. Efter överarbetningen föreligger ett förslag till *kungörelse angående ändrad lydelse av 54 § 9 och 10 mom. samt 56 § civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8)*, vilket förslag torde böra underställas riksdagen för godkännande.

Utformningen av den avdelning, varunder bestämmelserna för rektorerna skola inflyta, påverkas dels av det förslag till lönerreglering för landshövdingarna, som förelagts årets riksdag, dels av blivande löneregleringsförslag för provinsialläkare och distriktsveterinärer. Vidare kan avdelningens slutliga lydelse bliva beroende av ändrade lönebestämmelser för vissa professorer vid konsthögskolan m. fl. Vid nu angivna förhållanden kan författningsförslag, innefattande avlöningsbestämmelserna för ifrågavarande rektorer, icke underställas riksdagen för godkännande. I stället hava de föreskrifter, som beträffande rektorerna äro avsedda att införas i avlöningsreglementet, sammanfattats punktvis i ett *förslag till avlöningsbestämmelser för rektorer vid allmänna läroverk m. fl. statliga undervisningsanstalter, att lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1939*. I förslaget har den särskilda löneplan, som skulle gälla för rektorsbefattningarna, betecknats såsom »löneplan E». Om vid den slutliga utformningen av den nya avdelningen av civila avlöningsreglementet befinnes lämpligt att giva löneplanen annan beteckning, bör Kungl. Maj:t vara oförhindrad härtill. I sådant fall bör Kungl. Maj:t jämväl äga vidtaga härav påkallade ändringar i vederbörande personalförteckningar.

Ovannämnda förslag till kungörelse samt till avlöningsbestämmelser för rektorer äro såsom *Bilaga 1*, respektive *Bilaga 2* fogade vid detta utlåtande.

Utskottet.

Vad av departementschefen i detta sammanhang anförts har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet vill framhålla, att Kungl. Maj:t torde få vidtaga de mindre jämkningar i de föreslagna bestämmelsernas ordalydelse, som kunna befinnas påkallade av vad utskottet i det föregående anfört eller som eljest kunna befinnas av omständigheterna motiverade.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

1. besluta, att civila avlöningsreglementet skall äga tillämpning å ordinarie tjänstemän vid högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna, små-

skoleseminarierna, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, läroanstalterna för dövstumma, de tekniska läroverken samt navigationsskolorna;

2. godkänna Kungl. Maj:ts förslag till kungörelse angående ändrad lydelse av 54 § 9 och 10 mom. samt 56 § civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8), dock i vad avser 54 § 9 mom. 4, 5, 7 och 8 punkterna med de jämkningar utskottet i det föregående förordat;

3. godkänna det såsom Bil. 2 vid statsrådsprotokollet över finansärenden för den 3 mars 1939 fogade förslaget till avlöningsbestämmelser för rektorer vid allmänna läroverk m. fl. statliga undervisningsanstalter, att lända till efter rättelse från och med den 1 juli 1939, dock med den jämkning utskottet i det föregående förordat;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i nyssnämnda statsrådsprotokoll angivits, förordna, på vad sätt de i föregående punkt 3 omförmälda avlöningsbestämmelserna för rektorer skola inordnas i civila avlöningsreglementet;

5. med avslag å motionerna I: 252 och II: 392 bemyndiga Kungl. Maj:t att, vad angår ordinarie tjänstemän vid förut angivna undervisningsanstalter, utfärda erforderliga bestämmelser om övergången till civila avlöningsreglementet;

6. besluta, att barntillägg skola övergångsvis utgå till de ordinarie tjänstemännen vid här ifrågakvarande undervisningsanstalter enligt av departementschefen förordade grunder.

Stockholm den 16 maj 1939.

På statsutskottets vägnar:

C. P. V. GRÄNEBO.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Gränebo, Olof Olsson, Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson, Asplund, Nilsson* i Landeryd, *Pauli, von Heland, Andersson* i Rixö, *Boman, Bergman* och *Domö*; samt

från andra kammaren: herrar *Jansson* i Falun, *Törnkvist, Svensson* i Grönvik, *Persson* i Falla, *Ward, Holmdahl, Persson* i Tidaholm, *Aqvist, Andersson* i Malmö, *Bergström, Mårtensson* och *Hansson* i Rubbestad.

Reservation:

av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson*, *Asplund*, *Nilsson* i Landeryd, *Pauli*, *Bergman*, *Domö*, *Holmdahl* och *Åqvist*, vilka ansett,

dels att utskottets yttrande i anledning av de likalydande motionerna I: 252 och II: 392 (Även om utskottet — — väckta motionerna.) bort hava följande lydelse:

»Utskottet har icke kunnat undgå att finna vad i de nyssnämnda motionerna anförts värt beaktande. Trots likartade grundläggande lönetursbestämmelser för lärare och andra civila tjänstemän har dock den praktiska tillämpningen av de för närvarande meddelade bestämmelserna varit för vederbörande befattningshavare förmånligare inom undervisningsväsendet än i allmänhet varit fallet inom den övriga civilförvaltningen. Den markerade skillnad i löneklasshänseende, som enligt det nya avlöningsreglementets bestämmelser kommer att i vissa fall föreligga mellan de lärare, som erhålla ordinarie tjänst efter den 1 juli 1939, och dem, som varit i tillfälle att förvärva sådan före nämnda dag, kan enligt utskottets förmenande väl motiveras, att en utjämnande övergångsbestämmelse meddelas. Vad angår densamma giltighetstid, synes den av motionärerna föreslagna tiden av sex år lämpligt avvägd. Under hänvisning till det anförda hemställer utskottet, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 252 och II: 392, besluta sådan övergångsbestämmelse, att icke-ordinarie lärare vid här ifrågavarande statliga undervisningsanstalter må vid befordran till ordinarie lärartjänst med tillträde under tiden den 1 juli 1939—den 30 juni 1945 vid placering i löneklass såsom ordinarie lärare tillgodoräkna sig sin intill utgången av juni 1939 fullgjorda tjänstgöring i icke-ordinarie anställning enligt de vid sistnämnda tidpunkt gällande föreskrifterna»;

dels ock att utskottets hemställan i anslutning härtill bort i nedan angiven del hava följande lydelse:

»5. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 252 och II: 392 bemyndiga Kungl. Maj:t att, vad angår ordinarie tjänstemän vid förut angivna undervisningsanstalter, utfärda erforderliga bestämmelser om övergången till civila avlöningsreglementet, med iakttagande jämväl av vad utskottet i det föregående förordat;»

Bilaga 1.

Kungl. Maj:ts förslag

till

kungörelse angående ändrad lydelse av 54 § 9 och 10 mom. samt 56 § civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8).

Härigenom förordnas, att 54 § 9 och 10 mom. civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 skola erhålla följande ändrade lydelse samt att till 56 § nämnda reglemente skall fogas ett 3 mom. av den lydelse som nedan sägs:

54 §.

Åttonde huvudtiteln.

9 mom. Högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna, småskoleseminarierna, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, läroanstalterna för dövstumma samt de tekniska läroverken.

1. De i förevarande moment meddelade föreskrifterna hava icke avseende å rektorer vid i momentet omförmälda läroanstalter, med mindre sådant särskilt angivits i de särskilda bestämmelser, som för sådana befattningshavare meddelas under 3 avd. av reglementet.

Bestämmelsernas tilllämpningsområde.

2. Innehavare av sådan lärarbefattning vid de allmänna läroverken, med vilken rätt till särskilda förmåner är förenad, skall vara underkastad såväl minskning i den från statsverket eljest utgående lönen till belopp, motsvarande de i avlöningen ingående särskilda förmånerna, efter uppskattning i behörig ordning, som ock vad i laga ordning kan varda stadgat rörande upphörande eller ändring av nämnda särskilda förmåner; dock att vad genom donation av enskild tillförsäkrats innehavare av viss tjänst, i syfte att bereda denne särskild förmån utöver honom eljest tillkommande avlöning, skall oavkortat komma tjänstinnehavaren till godo.

Avlöning vid innehav av vissa med lärartjänst förenade särskilda förmåner.

3. Den i 3 § 1 mom. andra stycket stadgade skyldigheten för tjänsteman att under sammanlagt högst tre månader av ett och samma kalenderår såsom vikarie bestrida befattning inom högre lönegrad skall, då fråga är om vikariat å lärarbefattning vid i detta moment avsedd läroanstalt, gälla för en tid av sammanlagt högst sex månader av ett och samma kalenderår.

Skyldighet att vikariera å högre befattning.

4. Såsom undantag från vad i 4 § 1 mom. stadgas gäller, att med befattning såsom lärare i övningsämne vid någon av de i detta moment avsedda läroanstalterna må kunna förenas annan tjänst, därest skolöverstyrelsen på

Förening av tjänster m. m.

därom gjord framställning prövar sådan förening kunna utan olägenhet för undervisningen äga rum; dock att fråga om förening med sådan övningslärarbefattning av ordinarie statstjänst eller därmed jämförlig kommunal befattning skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Medgivande varom nu sagts skall, där så kan ske, avse viss tid, som ej bör överstiga tre år i sänder.

Lärare må ej åtaga sig undervisning i annan läroanstalt, så framt ej vederbörande rektor efter av skolöverstyrelsen givna riktlinjer, på därom gjord framställning och efter prövning att ifrågavarande undervisning icke kan anses inverka hinderligt vid utövandet av den ordinarie tjänsten, finner uppdraget kunna få emottagas; skolande sådant medgivande avse viss tid, dock högst ett läsår i sänder.

Beräknan-
de av årslön
för lärare
i övnings-
ämne.

5. För lärare i övningsämne med undantag av *dels* lärarinna i hushållsgöromål, som vid statens skolköksseminarium och hushållsskola förordnats till biträdande föreståndarinna eller som vid småskoleseminarium tjänstgör såsom skolköksföreståndarinna, *dels* lärare i trädgårdsskötsel, *dels* lärarinna i hushållsgöromål vid läroanstalt för blinda, *dels* lärarinna i slöjd vid vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, *dels* ock skolkökslärarinna, skolköks- och kindergartnlärarinna, slöjdlärarinna samt kindergarten- och gymnastiklärarinna vid läroanstalt för dövstumma skola vid bestämmandet av läraren tillkommande årslön följande särskilda bestämmelser lända till efterrättelse:

a) Då lärare i en och samma ordinarie befattning fullgör tjänstgöring å mer än en ort, bestämmes hela lönen efter den ortsgrupp, till vilken den ort blivit hänförd, som enligt skolöverstyrelsens bestämmande skall anses såsom lärarens stationeringsort.

b) Där ej annat följer av vad i nästföljande stycken eller nedan under c) sägs, utgör årslönen:

vid en undervisningsskyldighet av 30 veckotimmar det för vederbörande löneklass och ortsgrupp gällande lönebeloppet,

vid en undervisningsskyldighet överstigande 30 veckotimmar nämnda lönebelopp ökat med en trettiondedel för varje överskjutande veckotimme, samt

vid en undervisningsskyldighet understigande 30 veckotimmar ifrågavarande lönebelopp minskat med en trettiondedel för varje felande veckotimme.

Ökning av lönebeloppet må ske med högst fyra trettiondedelar. Minskning av nämnda belopp må ske, i fråga om lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott, med högst tjuguen trettiondedelar samt, i fråga om lärarinna i kvinnlig slöjd, med högst tjugufyra trettiondedelar. Det efter ökning respektive minskning uppkomna talet skall, därest det icke utgöres av helt med tre delbart krontal, jämkas till närmast högre sålunda delbara hela krontal.

Vid förening av flera här avsedda befattningar må vid årslönernas bestämmande enligt ovan meddelade föreskrifter hänsyn icke tagas till den del av den sammanlagda undervisningsskyldigheten, som överstiger 34 veckotimmar. Närmare bestämmelser för tillämpning av detta stadgande meddelas av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall.

c) Beträffande lärare i gymnastik med lek och idrott vid högre lärarinneseminarier eller allmänt läroverk, vilken fullgör arbete med planläggning och övervakande av lärjungarnas friluftsvksamhet, må skolöverstyrelsen, efter prövning för varje budgetår, bestämma, att till det antal veckotimmar, undervisningsskyldigheten omfattar, skola för årslönens bestämmande läggas ytterligare högst tre veckotimmar. Antalet veckotimmar, som sålunda tillägges, skall bestämmas med hänsyn till omfattningen av nämnda arbete, skolande härvid i fråga om högre lärarinneseminarier tagas i betraktande allenast tjänstgöring, som fullgöres i realskolan eller flickskolan.

För lärare, som i första stycket sägs, utgör årslönen det belopp, vartill densamma skulle uppgå vid tillämpning av de under b) meddelade bestämmelserna, ökat för varje enligt nästföregående stycke tillagd veckotimme med en trettiondedel av det för vederbörande löneklass och ortsgrupp gällande lönebeloppet.

6. Vid tillämpning av stadgandet i 7 § 3 mom. a) skall såsom tjänstetid räknas jämväl tid, varunder tjänsteman av anledning, som omförmäles i 9 punkten andra stycket av detta moment, varit hindrad att tjänstgöra.

Beräkande av tid för löneklass-uppflyttning.

7. Lärare vid i detta moment avsedd läroanstalt, med undantag av lärare i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminarium, ävensom verkstadsingenjör vid tekniskt läroverk äga årligen i stället för semester åtnjuta *ferier* å tider, som i vederbörande stadgar föreskrivas.

Ferier, semester.

Översköterska vid vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte ävensom sjuksköterska vid läroanstalt för dövstumma äga åtnjuta *semester* under 25 dagar intill det år, under vilket de fylla 40 år, samt därefter under 35 dagar.

8. För lärare i övningsämne, vilkens årslön med tillämpning av de ovan i 5 punkten b) och c) meddelade föreskrifterna bestämts på grundval av ett högre eller lägre antal veckotimmar än 30, utgöra A- och B-avdragen de belopp, som finnas angivna i 12 §, ökade respektive minskade med samma antal trettiondedelar, varmed det för vederbörande ortsgrupp och löneklass gällande lönebeloppet ökas eller minskas; dock att, där sålunda uppkommande avdragsbelopp för dag icke slutar å helt femtal ören, detsamma skall jämkas till närmaste femtal.

Tjänstledighetsavdrag för lärare i övningsämne.

9. I stället för vad i 13 § 3 mom. stadgas gäller, att lärare äger åtnjuta oavkortad lön under tjänstledighet, vilken han enligt medgivande av Kungl. Maj:t använt för att göra iakttagelser eller idka studier, som på ett påtagligt sätt kunna tjäna undervisningsväsendets intressen.

Oavkortad lön vid visst ledighet.

Lärare äger åtnjuta oavkortad lön jämväl för tid, under vilken undervisningen vid den läroanstalt, där han är anställd, blivit till följd av smittsam sjukdom inställd och han av sådan anledning hindrats tjänstgöra. Lärare, för vilken tjänstgöringshinder av nu nämnt slag förelegat, skall vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den återläsning, som i vederbörlig ordning kan varda bestämd.

10. Har tjänsteman, som äger åtnjuta ferier, under de två terminerna närmast före ferietid icke bestritt sin egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning, skall han vidkännas A-avdrag under

Tjänstledighetsavdrag under ferietid.

ferietiden, i den mån densamma icke innefattas i tiden för tjänstemannen meddelad tjänstledighet.

Tjänstledighet för enskild angelägenhet.

11. I stället för vad i 16 § b) sägs gäller, att lärare skall vid tjänstledighet för enskild angelägenhet vidkännas B-avdrag för tid, varunder han idkar studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne eller idkar studier eller bedriver arbete, som av Kungl. Maj:t prövas vara av betydelse för undervisningsväsendet, eller idkar studier eller bedriver arbete, som av skolöverstyrelsen prövas vara av betydelse för lärarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom den skolform, vid vilken läraren är anställd.

Vad sålunda stadgats gäller för sammanlagt högst 180 dagar av den tid läraren innehar befattning inom en och samma lönegrad.

Avlöning i vissa fall under tjänstgöring vid annan läroanstalt.

12. a) Ämneslärare eller övningsskollärare vid i detta moment avsedd läroanstalt, vilken erhållit tjänstledighet för att bestrida full tjänstgöring vid annan i momentet eller i 56 § 3 mom. omförmäld läroanstalt, skall åtnjuta lön med det belopp, som skulle utgå, därest han i innehavande tjänst vore ordinarie lärare vid den läroanstalt, vid vilken han tjänstgör. Därest läraren har sin ordinarie tjänst vid sådant allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, vid vilket provårskurs är anordnad, skall han dessutom vara berättigad att åtnjuta den i 16 punkten d) av detta moment omförmälda särskilda ersättningen.

Avser tjänstledigheten allenast partiell tjänstgöring vid annan läroanstalt av nyssnämnt slag, skall läraren för sådan tjänstgöring åtnjuta ersättning enligt de för timlärare fastställda grunderna.

b) Lärare i övningsämne vid i detta moment avsedd läroanstalt, vilken erhållit tjänstledighet för att tjänstgöra vid annan i momentet omförmäld läroanstalt, skall åtnjuta lön efter de ovan under a) första stycket angivna grunderna. Härvid äger skolöverstyrelsen bestämma det antal veckotimmar, som med hänsyn till förhållandena i varje särskilt fall skall läggas till grund för årslönens bestämmande.

Kallortstilllägg i vissa fall för lärare i övningsämne.

13. Kallortstilllägg skall för sådan lärare i övningsämne, som avses i 5 punkten här ovan, reduceras till hälften av eljest utgående belopp, därest lärarens undervisningsskyldighet understiger 16 veckotimmar.

Vid förening av annan tjänst med övningslärarbefattning må kallortstilllägg icke utgå med högre sammanlagt belopp för år än det som i 20 § upptagits för den kallortsklass, stationeringsorten tillhör.

Ersättning till vikarie & rektorbefattning.

14. Har lärare förordnats att såsom vikarie uppehålla rektorsbefattning vid i detta moment eller i 56 § 3 mom. avsedd läroanstalt, skall ersättning utgå efter av Kungl. Maj:t bestämda grunder.

Ersättning för bestående av med annan befattning förenad undervisning.

15. Lärare, vilken förordnats att jämte egen tjänst bestrida med annan befattning förenad undervisning, åtnjuter för sistnämnda undervisning ersättning enligt de för timlärare fastställda grunderna.

Särskilda ersättningar.

16. Till följande befattningshavare utgå *särskilda ersättningar* enligt nedan angivna grunder.

a) Biträdande föreståndarinna vid högre lärarinneseminariet åtnjuter i denna egenskap särskild ersättning med 1,200 kronor för år.

b) För anordnande och förrättande av fyllnadsprövningar eller därmed jämförliga prövningar ävensom för fullgörande av uppdrag såsom kvinnlig sakkunnig, tillsynslärare, bibliotekarie eller biträde å rektorsexpedition utgår särskild ersättning enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

c) Lärare vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, vid vilket provårskurs är anordnad, som för minst en termin förordnats att vara föreståndare för provårskursen, åtnjuter särskild ersättning härför med vid allmänt läroverk 1,500 kronor för år och vid folkskoleseminarium 1,200 kronor för år.

d) Lärare i läroämne ävensom övningsskollärare vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, där provårskurs är anordnad, åtnjuter, därest vederbörande icke förordnats att för minst en termin vara föreståndare för provårskursen, utöver honom eljest tillkommande avlöningsförmåner särskild ersättning med 360 kronor för år.

e) Lärare vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, vid vilket provårskurs är anordnad, åtnjuter särskild ersättning för i provåret ingående metodiska föreläsningar och kurser ävensom för handledning av lärarkandidater enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

f) Första lärarinnan vid förskolan för blinda åtnjuter i denna egenskap särskild ersättning med 720 kronor för år.

g) Lärare vid läroanstalt för dövstumma, vilken för minst en termin förordnats att vara föreståndare för dövstumslärarseminariet, åtnjuter särskild ersättning härför med 900 kronor för år.

h) Lärare vid läroanstalt för dövstamma där provårskurs är anordnad, vilken för minst en termin förordnats att vara föreståndare för provårskursen, åtnjuter särskild ersättning härför med belopp, som vid slutet av varje termin bestämmas av skolöverstyrelsen, dock med högst 200 kronor för år.

i) Lärare vid läroanstalt för dövstamma, vilken, utan att för minst en termin vara förordnad såsom föreståndare för dövstumslärarseminariet, meddelar undervisning vid nämnda seminarium, åtnjuter särskild ersättning härför med belopp, som vid slutet av varje termin bestämmas av skolöverstyrelsen, dock med högst 600 kronor för år.

De ovan under g) och i) omförmälda ersättningarna utgå ej för termin, under vilken dövstumslärarseminariet icke varit i verksamhet.

De närmare föreskrifter, som kunna bliva erforderliga rörande utbetalning m. m. av ovannämnda ersättningar, meddelas av Kungl. Maj:t.

17. Bestämmelserna rörande tjänstgöringstraktamente skola icke äga tillämpning i de fall, då lärare samtidigt innehar lärarbefattning vid läroanstalt å mer än en ort, och ej heller, med mindre Kungl. Maj:t för visst fall annorlunda förordnat, i de fall, då lärare åtnjuter sådan tjänstledighet, som ovan under 12 punkten omförmäles.

18. Har lärares från statsverket utgående lön minskats jämlikt de i 2 punkten av detta moment meddelade föreskrifterna, skall, där ej Kungl.

Tjänstgöringstraktamente i vissa fall.

Tillämpning av stadgande om rörligt tillägg.

Maj:t för särskilt fall annorlunda förordnar, vid tillämpning av stadgandet i 29 § 1 mom. med lön förstås den lön läraren skulle hava uppburit, därest sådan minskning icke skett.

10 mom. Folkskolinspektionen.

Avlöningsförstärkning. Nomadskolinspektören äger åtnjuta avlöningsförstärkning med 1,500 kronor för år. Kungl. Maj:t äger bestämma, huru med avlöningsförstärkningen skall förfaras, då nomadskolinspektören åtnjuter tjänstledighet, under vilken han är skyldig vidkännas tjänstledighetsavdrag.

56 §.

Tionde huvudtiteln.

3 mom. Navigationsskolorna.

Bestämmelsernas tillämpningsområde. 1. De i förevarande moment meddelade föreskrifterna hava icke avseende å rektorer, med mindre sådant särskilt angivits i de särskilda bestämmelser, som för sådana befattningshavare meddelas under 3 avd. av reglementet.

Skyldighet att vikariera å högre befattning. 2. Den i 3 § 1 mom. andra stycket stadgade skyldigheten för tjänsteman att under sammanlagt högst tre månader av ett och samma kalenderår såsom vikarie bestrida befattning inom högre lönegrad skall, då fråga är om vikariat å lärarbefattning vid navigationsskola, gälla för en tid av sammanlagt högst sex månader av ett och samma kalenderår.

Undervisning i annan läroanstalt. 3. Lärare må ej åtaga sig undervisning i annan läroanstalt, så framt ej vederbörande rektor efter av kommerskollegium givna riktlinjer, på därom gjord framställning och efter prövning att ifrågavarande undervisning icke kan anses inverka hinderligt vid utövandet av den ordinarie tjänsten, finner uppdraget kunna få emottagas; skolande sådant medgivande avse viss tid, dock högst ett läsår i sänder.

Beräknannde av tid för löneklass-
öppflyttning. 4. Vid tillämpning av stadgandet i 7 § 3 mom. a) skall såsom tjänstetid räknas jämväl tid, varunder tjänsteman av anledning, som omförmäles i 6 punkten andra stycket av detta moment, varit hindrad att tjänstgöra.

Ferier. 5. Lärare äger årligen i stället för semester åtnjuta *ferier* å tider, som i vederbörande stadga föreskrivas.

Oavkortad lön vid viss ledighet. 6. I stället för vad i 13 § 3 mom. stadgas gäller, att lärare äger åtnjuta oavkortad lön under tjänstledighet, vilken lärare enligt medgivande av Kungl. Maj:t använt för att göra iakttagelser eller idka studier, som på ett påtagligt sätt kunna tjäna undervisningsväsendets intressen.

Lärare äger åtnjuta oavkortad lön jämväl för tid, under vilken undervisningen vid den läroanstalt, där han är anställd, blivit till följd av smittsam

sjukdom inställd och han av sådan anledning hindrats tjänstgöra. Lärare, för vilken tjänstgöringshinder av nu nämnt slag förelegat, skall vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den återläsning, som i vederbörlig ordning kan varda bestämd.

7. Har lärare under de två terminerna närmast före ferietid icke bestritt sin egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning, skall han vidkännas A-avdrag under ferietiden, i den mån densamma icke innefattas i tiden för läraren meddelad tjänstledighet.

Tjänstledighetsavdrag under ferietid.

8. I stället för vad i 16 § b) sägs gäller, att lärare skall vid tjänstledighet för enskild angelägenhet vidkännas B-avdrag för tid, varunder han

Tjänstledighet för enskild angelägenhet.

idkar studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne eller idkar studier eller bedriver arbete, som av Kungl. Maj:t prövas vara av betydelse för undervisningsväsendet, eller

idkar studier eller bedriver arbete, som av kommerskollegium prövas vara av betydelse för lärarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom navigationsskolorna.

Vad sålunda stadgats gäller för sammanlagt högst 180 dagar av den tid läraren innehar befattning inom en och samma lönegrad.

9. Lärare vid i detta moment avsedd läroanstalt, vilken erhållit tjänstledighet för att bestrida full tjänstgöring vid annan i momentet eller i 54 § 9 mom. omförmäld läroanstalt, skall åtnjuta lön med det belopp, som skulle utgå, därest han i innehavande tjänst vore ordinarie lärare vid den läroanstalt, vid vilken han tjänstgör.

Avlöning i vissa fall under tjänstgöring vid annan läroanstalt.

Avser tjänstledigheten allenast partiell tjänstgöring vid annan läroanstalt av nyssnämnt slag, skall läraren för sådan tjänstgöring åtnjuta ersättning enligt de för timlärare fastställda grunderna.

10. Har lärare förordnats att såsom vikarie uppehålla rektorsbefattning vid i detta moment eller i 54 § 9 mom. avsedd läroanstalt, skall ersättning utgå efter av Kungl. Maj:t bestämda grunder.

Ersättning till vikarie å rektorsbefattning.

11. Lärare, vilken förordnats att jämte egen tjänst bestrida med annan befattning förenad undervisning, åtnjuter för sistnämnda undervisning ersättning enligt de för timlärare fastställda grunderna.

Ersättning för bestridande av med annan befattning förenad undervisning.

12. För anordnande och förrättande av fyllnadsprövningar eller därmed jämförliga prövningar utgår särskild ersättning enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

Särskild ersättning.

13. Bestämmelserna rörande tjänstgöringstraktamente skola icke, med mindre Kungl. Maj:t för visst fall annorlunda förordnat, äga tillämpning i de fall, då lärare åtnjuter sådan tjänstledighet, som ovan under 9 punkten omförmäles.

Tjänstgöringstraktamente i vissa fall.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1939. I fråga om lön till kvinnlig lärarpersonal för tiden intill den 1 juli 1943 skall gälla, vad därom särskilt stadgas.

Kungl. Maj:t:s förslag

till

avlöningsbestämmelser för rektorer vid allmänna läroverk m. fl. statliga undervisningsanstalter, att lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1939.

1. De nedan meddelade bestämmelserna hava avseende å ordinarie innehavare av rektorsbefattning vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk, folkskoleseminarium, småskoleseminarium, läroanstalt för blindas, vårdanstalten för blindas med komplicerat lyte, läroanstalt för dövstumma, tekniskt läroverk eller navigationsskola.

2. Rektorsbefattning tillsättes medelst förordnande för viss tid.

Rektor är, om han därtill förordnas, pliktig att under sammanlagt högst tre månader av ett och samma kalenderår mot särskild ersättning, som av Kungl. Maj:t bestämmes, såsom vikarie bestrida ledamotsbefattning i skolöverstyrelsen.

Vad i 3 § 3 mom. första stycket civila avlöningsreglementet stadgas skall icke gälla rektor.

Lärare, som förordnats att bestrida rektorsbefattning men vilkens förordnande upphört utan att efterföljas av förnyat förordnande, övergår till sin innehavande ordinarie lärarbefattning. Därvid skall för bestämmandet av lärarens placering i löneklass så anses, som om han även under den tid förordnandet varit bestritt nämnda lärarbefattning.

Därest så erfordras, äger Kungl. Maj:t besluta av stadgandet i nästföregående stycke föranledd tillfällig ökning av antalet ordinarie lärartjänster.

3. Innehavare av rektorsbefattning åtnjuter lön enligt nedanstående löneplan:

Löneplan E.

Lönegrad nr	Lönen utgår enligt nedan angivna löneklass i den under 5 § civila avlöningsreglementet intagna löneplan A	Lönegrad nr	Lönen utgår enligt nedan angivna löneklass i den under 5 § civila avlöningsreglementet intagna löneplan A
1	28	8	32
2	29	9	33
3	30	10	33
4	31	11	34
5	32	12	35
6	30	13	36
7	31	14	37

4. Den lönegrad, till vilken varje särskild befattning är att hänföra, anges i tjänsteförteckningen.

Fördelningen av stationeringsorter å de i löneplan A angivna ortsgrupperna fastställs av Kungl. Maj:t.

5. Fråga om tillstånd, varom förmåles i 4 § 2 mom. civila avlöningsreglementet, prövas beträffande rektor av Kungl. Maj:t, dock att det centrala ämbetsverk, varunder rektor lyder, äger meddela honom tillstånd att för viss tid, dock högst ett läsår i sänder, åtaga sig undervisning i annan läroanstalt.

6. Bestämmelserna i 10—18 §§, 20 §, 22—24 §§, 28—44 §§, 54 § 9 mom. 2, 9, 11, 15, 16 och 18 punkterna samt 56 § 3 mom. 6, 8, 11 och 12 punkterna civila avlöningsreglementet skola i tillämpliga delar och med de ändringar och tillägg, som nedan angivas, lända till efter rättelse beträffande innehavare av rektorsbefattning. Härvid skall så anses, som om nämnda befattningar tillhörde de lönegrader i löneplan A, som här nedan angivas, nämligen:

befattning i lönegraden	E 1	lönegraden A 25
» » lönegraderna	E 2—5	» A 26
» » »	E 6—9	» A 27
» » »	E 10—14	» A 30.

7. Vid tillämpning under den årliga lästiden av stadgandet i 17 § 1 mom. civila avlöningsreglementet skall iakttagas, att det för olika förekommande fall gällande tjänstledighetsavdraget för dag fördelas mellan rektorsgöromålen och rektors undervisningsskyldighet på sådant sätt, att så stor del av avdragsbeloppet, som motsvarar förhållandet mellan antalet av den tjänstledige rektorns undervisningstimmar i veckan och medeltalet av det författningens enligt föreskrivna antalet undervisningstimmar i veckan för ordinarie lärare av närmast jämförligt slag, skall anses belöpa på rektors undervisningsskyldighet, medan den återstående delen av avdragsbeloppet skall anses belöpa på rektorsgöromålen.

8. Rektor vid institutet och förskolan för blindas äger de år, då lärarutbildning därstädes äger rum, efter skolöverstyrelsens beprövande åtnjuta särskild ersättning med högst 480 kronor för år räknat. Rektor vid hantverksskola för blindas, vilken tillika är föreståndare för materialdepå, äger åtnjuta särskild ersättning härför med 480 kronor för år.

De närmare föreskrifter, som kunna bliva erforderliga rörande utbetalning m. m. av nyssnämnda ersättningar, meddelas av Kungl. Maj:t.

9. I stället för vad i 41 § första stycket civila avlöningsreglementet stadgas gäller att, därest åt rektor såsom bostad anvisas lägenhet, som disponeras av statsverket eller vederbörande kommun, han skall vara skyldig att mottaga densamma.

Angående beskaffenheten av tjänstebostad, som tillhandahålles av vederbörande kommun, gäller vad därom är eller framdeles varder stadgat.